

Magyar Szociológiai Társaság

mta tk szi

A hazai intézményes szociológia 50 éve

*A Magyar Szociológiai Társaság és az
MTA TK Szociológiai Intézet közös jubileumi konferenciája*

2013. október 24–27.

MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet

(1014 Budapest, Országház utca 30.)

Absztraktfüzet

MAGYAR SZOCIOLÓGIAI TÁRSASÁG
BUDAPEST · 2013

Szerkesztő

Kund Attila
Paksi Veronika
Szilágyi Anna
Tibori Tímea

Olvasószerkesztő

Hricó Ivánné

Kiadó

Magyar Szociológiai Társaság

Cím: 1014 Budapest, Országház utca 30.

Tel: (1) 224-0770 és (1) 224-6747

Fax: (1) 224-6745

E-mail: mszt@socio.mta.hu

Honlap: www.szociologia.hu

ISBN 978-963-886333-0-0

Minden jog fenntartva.

Szervezőbizottság

Fokasz Nikosz
Hricó Ivánné
Janky Béla
Kovács Éva

Kund Attila
Nagy Péter Tibor
Neményi Mária
Paksi Veronika

Somlai Péter
Szabó Ildikó
Szilágyi Anna
Tibori Tímea

Tudományos Bizottság

(szekció-, műhely- és kerekasztal szervezők, vezetők)

Antal Z. László
Bálint Mónika
Berán Eszter
Csákó Mihály
Csanádi Gábor
Csepeli György
Csizmady Adrienne
Feischmidt Margit
Felek György
Fokasz Nikosz

Gárdos Judit
Horváth Kata
Kabai Imre
Király Gábor
Kmetty Zoltán
Kovács Éva
Melegh Attila
Murányi István
Murinkó Livia
Neményi Mária

Pető Andrea
Pusztai Gabriella
Sík Domonkos
Szabó-Tóth Kinga
Szalma Ivett
Takács Judit
Tardos Róbert
Vicsek Lilla
Zombory Máté

TARTALOM

MŰHELYEK	6
I. Élő archívum	6
Gárdos Judit, PhD hallgató ¹	6
Kapitány Ágnes, DSc ¹ – Kapitány Gábor, DSc ¹	6
Szabari Vera, PhD ¹	7
Tóth Eszter Zsófia, PhD ¹	7
Mayer Gábor	8
II. Új struktúramodellek - Szociológia Szemle műhely	8
Huszár Ákos, PhD ¹	8
Bartha Eszter, PhD ¹	9
Füzér Katalin, PhD ¹	9
Hack-Handa József, PhD ¹	9
Szalai Júlia, DSc ¹	10
Tardos Róbert, CSc ¹	10
III. Új utak	10
Horzsa Gergely, PhD hallgató ¹	11
Éber Márk, PhD ¹	11
Gerő Márton, MA ¹ - Légmán Anna, PhD ² - Susánszky Pál, MA ³	11
IV. Részvételi kutatások	12
Berecz Diána, BA ¹	12
Kéri Rita, doktorjelölt – Soós Katalin DLA	13
Király Gábor, PhD ¹ - Kiss Gabriella, MSc ² - Köves Alexandra, PhD hallgató ³ - Pataki György, PhD ⁴	13
Köves Alexandra, PhD hallgató ¹ – Pataki György PhD ² – Király Gábor PhD ³ — Balázs Bálint ⁴	14
Szentiványi István, PhD ¹	14
Oblath Márton, PhD hallgató ¹	15
Schnellbach-Sikó Dóra, MA ¹ - Heiszer Katalin, MA ² - Katona Vanda, MA ³ - Sándor Anikó, MA ⁴ - Schnellbach Máté, MA ⁵	15
Tihanyi Dominika, DLA ¹	15
Tózsér Zoltán doktorjelölt ¹	16
Udvarhelyi Éva Tessa, PhD ¹	16
Nemes Gusztáv, PhD ¹ - Varga Ágnes, PhD hallgató ²	17
V. Család a 21. században	17
Műhelyvezető: TAKÁCS Judit PhD (MTA TK)	17
SZEKCIÓK	18
I. Társadalmi/politikai törésvonalak	18
Petényi Mirkó, PhD hallgató ¹	18
Szabó Andrea, PhD ¹ - Orosz Dániel, doktorjelölt ²	18
Kmetty Zoltán, Doktorjelölt ¹	19
Tardos Róbert, CSc ¹ – Enyedi Zsolt, PhD ² - Fábrián Zoltán, CSc ³	19
II. Fejlesztéspolitikák	20
Lencsés Gyula ¹	20

Kiss Márta doktorjelölt ¹	20
Tóth Péter, PhD ¹	21
Balogh Péter, PhD ¹	21
III. Módszertanok	22
Sik Endre, DSc ¹	22
Prazsák Gergő, PhD ¹	22
Vajda Júlia, PhD ¹	23
Závecz Tibor ¹	23
Németh Renáta, PhD ¹	23
IV. Interdiszciplinaritás	24
Szalma Balázs, MA hallgató ¹ - Szőke Tímea, MA hallgató ² - Tóth Zsófia, MA hallgató ³	24
Hajdu Tamás, doktorjelölt ¹ - Hajdu Gábor, doktorjelölt ²	24
Vattay Gábor, DsC ¹	25
Kertész János, DsC ¹	25
Tóth Gergely ¹	25
V. Vallásosság és kisebbségek	26
Pusztai Bertalan, PhD ¹	26
Morvai Laura, PhD hallgató ¹	26
Dusa Ágnes Réka, PhD-hallgató ¹	27
Kardos Katalin ¹	27
Márkus Zsuzsanna, PhD hallgató ¹	28
Kovács Klára, doktorjelölt ¹ - Pusztai Gabriella, Dsc ²	28
VI. Politikai szocializáció kutatása a magyar szociológiában	29
Boros László, CSc ¹	29
Csákó Mihály, CSc ¹	30
Csepeli György, DsC ¹	30
Murányi István, PhD ¹	30
Sik Domonkos, PhD ¹	31
VII. Tudomány, technológia és társadalom	31
Bauer Zsófia, PhD hallgató ¹	32
Takács Erzsébet, PhD ¹	32
Vicsek Lilla Mária, PhD ¹	33
Dén-Nagy Ildikó, PhD hallgató ¹	33
Csókay Ákos, PhD hallgató ¹ - Fehér Katalin, PhD ²	34
Faludi Julianna, PhD hallgató ¹	34
Ferencz Zoltán, PhD ¹ - Vári Anna, PhD ²	35
VIII. Településszociológiák - A konfliktusokkal terhes település	35
Kocsis János Balázs, PhD ¹	36
IX. Ökológiai változások és társadalmi rugalmasság	36
Lányi András, PhD ¹	36
Kiss Tibor, CSc ¹	37
Faragó Tibor, CSc ¹	37
Ferencz Zoltán, PhD ¹	37
Antal Z. László, CSc ¹	38
X. Társadalmi nemek kutatása Magyarországon: paradigmaváltások szorításában	38
Joó Mária, PhD ¹	38
Molnár Csilla, PhD ¹	39

Kutrovátz Kitti, PhD hallgató ¹	39
Nagy Beáta, CSc ¹	40
Geszler Nikolett, PhD hallgató ¹	40
Szóró Ilona, Dr. Univ. ¹	40
XI. Rétegződésmodell 2.0	41
Kabai Imre PhD – Kenéz Anikó – Krisztián Viktor – Gonda Ágnes – Iharosi Tamás ¹	41
XII. Családok sokszínűsége és új családformák	41
Engler Ágnes, PhD ¹ – Fényes Hajnalka, PhD Habil ²	42
Gergely Orsolya, PhD ¹	42
Déri András, doktorandusz ¹	43
Pilinszki Attila, doktorjelölt ¹	43
XIII. Poszter szekció	44
Fabó Edit, PhD ¹	44
Hajnáczky Tamás, Phd hallgató ¹	44
Kapcsolat	45

I. Élő archívum

Az MTA TK Szociológiai Intézetének égisze alatt, az OTKA támogatásával, Kovács Éva vezetésével működik a 20. Század Hangja Archívum és Kutatóműhely (www.20szazadhangja.hu). Az Archívum az elmúlt 50 év kvalitatív társadalomtudományos kutatásainak nyersanyagait menti meg, az interjúkat és kapcsolódó anyagokat professzionálisan feldolgozza és az Open Society Archives-zal együttműködve digitálisan elérhetővé tesz. Az Archívum néhány gyűjteményének apropóján szeretnénk bemutatni a magyar életmód-, életstílus kutatások múltját és jelenét. Tudomány- és módszertan történeti bevezetők után két kortárs életmódkutatást is bemutatunk, melyek anyagai hamarosan elérhetőek lesznek digitálisan. Műhelyünk kísérletet tesz arra, hogy felvázoljuk, milyen óriási lehetőségek rejlenek az archivált gazdag gyűjtemények másodelemzésében.

Gárdos Judit, PhD hallgató¹

Életmódkutatás közléről

A 20. Század Hangja Archívum és Kutatóműhelyben a közelmúltban katalogizáltuk két, a 70-es években az MTA Szociológiai Intézetében született kutatás nyersanyagait. Mátyus Alíz, valamint Losonczy Ágnes és munkatársai ezen interjúk kutatásaik egyik középpontjában az életmód állt, amely témát különböző terepeken (egészségügy, munkások) kutatták. A nyersanyagok, előtanulmányok, publikálatlan munkatervek, megjelent tanulmányok stb. alapján körvonalazni próbálom, hogy az életmód mint kutatási tárgy miképp definiálódik és operacionalizálódik. Mit értenek a kutatók életmód alatt és hogyan gondolják kutathatónak? Az előadás végén megpróbálok a jelenkori életmódkutatásokkal való összehasonlításra is kísérletet tenni.

---

¹ MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet

Kapitány Ágnes, DSc¹ – Kapitány Gábor, DSc¹

Alternatív életstratégiák

Alternatív értékek – alternatív életstratégiák című kutatásunk keretében több mint kétszáz, egy-egy órás videó-interjú készült. Ezen interjúk egy része önálló gyűjteményként bekerült a „Huszedik század hangja” archívumába. Az előadás keretében vázoljuk az interjúk feldolgozásából készülő „Alternatív életstratégiák” című könyvünk szerkezetét, bemutatva néhány részletet az interjúkból. Az urbanizáció negatív következményei, az emberi kapcsolatok elszemélytelenedése, a szolidaritás, a kooperáció csökkenése, a szociális különbségek növekedése, marginalizált helyzetbe került emberek tömegei, az emberi képességeket gazdagító munkák korlátozott köre -- társadalmi körülményeinket számos olyan probléma terheli, amelyek szinte mindenkit érintenek,

amelyekkel kapcsolatban a változtatás szükségességét szinte mindenki érzi. Könyvünk olyan emberek példáját mutatja be, akik a maguk eszközeivel, mindennapi életükkel, munkájukkal, attitűdjükkel, hitükkel, hivatástudatukkal tenni is próbálnak: a tanult tehetetlenséggel szemben helyett a „belülről vezérelt” emberek útját követve próbálják megformálni életüket és környezetük életét. A könyv az interjúk tapasztalatait összesíti, DVD melléklettel.

---

¹ MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Szociológiai Intézet

Szabari Vera, PhD¹

Életmódkutatások a hazai szociológiában

A magyar szociológia történetében már az 1960-as évektől kiemelkedő kutatási témát jelentettek az ún. életmódkutatások (lásd békés megyei vizsgálat), mely téma ma is számtalan kutatásban fellelhető. A 20. Század Hangja Archívum gazdag gyűjteményei közül elsősorban H Sas Judit, Losonczy Ágnes, Utasi Ágnes és Somlai Péter kutatásain keresztül arra keressék választ, hogy milyen „gyökerekkel” rendelkezett és miért volt olyan „népszerű” e téma, illetve milyen jelentéseket hordoztak, milyen funkcióik voltak maguknak a kutatásoknak az adott közegben és mennyiben járultak hozzá a modern szociológia hazai kiépítéséhez. A számos kutatási forrás mellett az Archívum lehetőséget kínál arra is, hogy az életmódkutatás meghatározó képviselőinek szakmatörténetét vizsgálva még pontosabb képet alkossunk e korszakról és benne a kutatók egyéni motívációjáról is.

---

¹ ELTE Társadalomtudományi Kar Elmélet-történet Tanszék

Tóth Eszter Zsófia, PhD¹

Élet-módi

Tóth Eszter Zsófia: Élet-módi Hogyan kutassuk az életmódot és hogyan használjuk kutatási eredményeinket? „Az átlagember életének tényei, a viselkedését irányító normák, erkölcsi meggyőződések, hitbéli elvek feltárása a történetírői megismerés valami egészen új módját feltételezi” – hangsúlyozta Gyáni Gábor A mindennapi élet, mint kutatási probléma című tanulmányában. Ugyanis a mindennapi élet rutinszerű cselekedetei banalitásnak, történelem alatti jelenségnek számítanak akkor, „ha történelmen csak és kizárólag a mindenkori elitet, az államok politikai létét megszabó eseményeket és intézményeket értjük”- folytatja Gyáni. Amikor 1995-ben a szocialista időszak társadalomtörténetére vonatkozóan interjúzni kezdtem, a korszakra vonatkozó időmérlegek és strukturált kérdőívek alapján jómagam is összeállítottam egy kérdéssort, amely elsősorban a migrációval járó életmódváltozásokra vonatkozott. Majdnem 20 éves interjúzás tapasztalattal és 170 interjúval a hátam mögött azokat a dilemmáimat és kutatási tapasztalataimat osztom meg előadásomban, amelyek arra vonatkoznak, hogyan és miként lehet hatékonyan az életmódra és annak átalakulására vonatkozó interjúkat készíteni.

---

¹ Magyar Nemzet Levéltár

Mayer Gábor

Teleki'44 kutatás

A józsefvárosi Teleki tér 22-ben az 1910-es évekbeli alapítása óta változatlan formában működő zsidó imaház nemcsak egy zsidó templom, hanem az utolsó, valódi lakásimaház Budapesten. A Teleki'44 projekt lehetőséget ad arra, hogy a shtiebel és közvetlen környezete, a Teleki tér történetét kutassuk és dokumentáljuk. Az itteni kisiparosok és kiskereskedők mindennapjait 1897-1952 között főként a téren működött zsidó piac határozta meg. Az utolsó pillanatban érzük el azt a korosztályt, akik őriznek még valamit ebből a mára már eltűnt életformából. A 20. század hangja Archívummal együttműködve a több mint 120 órnyi életinterjú (hang- és videofelvétel) során sokféle adatot gyűjtöttünk össze a megkérdezettek családjainak élet- és munkakörülményeiről, szabadidős tevékenységeiről 1900-tól 1950-ig. A családi archívumokból gyűjtött fotók és korabeli dokumentumok izgalmas lenyomatai a külső józsefvárosi kisiparos múltnak, a teleki téri zsidó piac és ószeres életmódnak, többek között a toll-és paplankészítő, használatu kereskedő, libás kofa vagy éppen a bútorasztalos szakmáknak. A korabeli újságok hirdeteiből, a visszaemlékezésekből és családi iratokból egy színes, pezsgő, kisboltokkal, fűszerüzletekkel, kávékimérésekkel, kóserájokkal, mészárszékekkel és pékségekkel, vendéglőkkel, benépesített, semmihez sem fogható Teleki teret ismertünk meg. A tér körül egyesületi formában működött mintegy 40 lakásimaházból pedig már több, mint 25-nek a létezését tudjuk forrásokkal alátámasztani.

---

¹ GJE

II. Új struktúramodellek - Szociológia Szemle műhely

A műhely során a Szociológiai Szemle 2013-as angol számára építve arra a kérdésre keresünk választ, hogy napjainkban milyen szerepet tölthetnek be az osztályelméletek a társadalmi struktúra leírásában? Vagyis milyen magyarázó erejük van az egyenlőtlenségek és társadalmi viselkedések elemzésekor, milyen módszertani kihívásokat támasztanak, és nem utolsósorban milyen kritikai potenciált rejtenek magukban? A beszélgetés kiindulópontja Huszár Ákos vitaindítója, melyet Bartha Eszter, Füzér Katalin, Hack-Handa József, Szalai Júlia és Tardos Róbert hozzászólása, valamint vita követ.

Huszár Ákos, PhD¹

Egy normatív-funkcionalista osztálymodell vázlatja

Előadásomban először a foglalkozási osztályszerkezet újabb hazai és nemzetközi elméleteit veszem szemügyre, majd azok közül a problémák közül tárgyalok néhányat, amelyeket ezeknek az elméleteknek feltétlenül kezelnie kell valamilyen módon. Végül pedig egy alternatív osztálymodell körvonalait mutatom be, amely a funkcionalista rétegződésemélet parsonsi normatív hagyományához nyúl vissza.

---

¹ Központi Statisztikai Hivatal

Bartha Eszter, PhD¹

Az államszocializmustól a posztoszocialista kapitalizmusig – Megjegyzések Huszár Ákos tanulmányához

A hozzászólás rámutat a posztoszocialista átalakulás néhány vitás kérdésére, illetve az átmenet felémás következményeire, amelyek eredményeképpen a posztoszocialista országok társadalmi struktúrája eltér a normatívnak tételezett posztfordista társadalmak struktúrájától. Megkísérlem történeti kontextusba helyezni a magyar fejlődés szervezetlenségének szervességét, illetve megvizsgálni, hogy a mai Magyarországon mennyire elfogadottak a létező egyenlőtlenségek, illetve milyen társadalmi normák is azok, amelyek a modell értelmében legitimálják a társadalmi egyenlőtlenségeket.

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem BTK

Füzér Katalin, PhD¹

A foglalkozási osztályszerkezet társadalmi beágyazottsága

A gazdaság társadalmi beágyazottságának megközelítésmódja körülírja a foglalkozási osztályszerkezet egy új szemléletmódját. Ha maximálisan érvényesítjük a megközelítésmódot és a foglalkozási osztályszerkezet társadalmi beágyazottságát is vizsgáljuk, akkor ez a perspektíva kiemeli a normatív háttér sokrétűségét, a kirekesztődés jelenségét, valamint a foglalkozási szerkezet globális, illetve európai kontextusát és ezzel együtt a migráció folyamatait.

---

¹ Pécsi Tudományegyetem

Hack-Handa József, PhD¹

Foglalkozási osztályok és/vagy életstílus-csoportok Magyarországon – egy, a versengő (?) társadalmi-struktúra modellek magyarázó erejének összemérésére végzett empirikus kísérlet tanulságai

Előadásom célja elsősorban reflektálni Huszár Ákos foglalkoztatási osztályszerkezet modelljére. A fő kérdés: mennyire használható Huszár Ákos foglalkozási szerkezeten alapuló osztály modellje más, életstíluson alapuló modellekkel összevetve a magyar társadalom megismerésére? Egy foglalkozási osztályszerkezet vagy egy életstílus alapú megközelítés rendelkezik nagyobb magyarázóerővel – és ha van különbség, milyen esetekben? További kérdés, hogy ezek a modellek valóban riválisai-e egymásnak, vagy inkább kutatási céltől függően komplementer jelleggel használhatók? E kérdések megválaszolását a Tárki 2012-es Háztartási Monitor kutatásának adatbázisát felhasználva vizsgálom, hogy több, az élet különböző területeit lefedő jelenség magyarázatában melyik modell miként teljesít.

---

¹ Budapesti Gazdasági Főiskola

Szalai Júlia, DSc¹

Piac és rendiség: A jelenkori magyar társadalom néhány szerkezeti vonása

A hozzászólás első részében rövid visszapillantást teszek a nyolcvanas évek struktúra-vitáira, különös tekintettel az Erdei-féle „kettős társadalom”-modell adaptálhatósága körüli nézetkülönbségekre, amelyeknek középpontjában a „második gazdaság” korabeli szerkezet-formáló erejének különböző megítélései álltak. A továbbiakban bemutatom, hogy a hajdani második gazdaság és az arra épülő „alulról jövő privatizáció” a rendszerváltás utáni piaci átalakulás egyik igen jelentékeny tényezője volt, és a tömeges piaci integrálódás egyik legfontosabb forrását és felhajtóerejét adta. Ugyanakkor a második gazdaságból és a köré szerveződő társadalmi-gazdasági-politikai kapcsolatokról való kirekesztettség az átalakulás során a szegénység, mindenekelőtt a roma szegénység rendies leszakadását eredményezte, amelyet mindmáig tetéz a roma és nem-roma szegények „beterelése” az új, hangsúlyozottan nem-piaci elvű intézményrendszer fennhatósága alá. Az előadás e rendies viszonyok és azok intézményesülésének bemutatását állítja a fókuszba, és néhány kérdést fogalmaz meg az új „kettős struktúra” lehetséges értelmezéseivel kapcsolatban.

---

¹ MTA TK

Tardos Róbert, CSc¹

A tervezett hozzászólás először is üdvözölni kívánja Huszár Ákos időszerű kezdeményezését, és azt a törekvését, hogy a társadalmi struktúra hagyományos hazai megközelítéseit új értelmezési keretben helyezi ismét a kutatások napirendjére. Hangsúlyosan kíván szólni a foglalkozás, munkajelleg, alkalmazás kitüntetett szerepéről, a trendszerű megállapítások komparatív lehetőségéről, valamint a gyakran sablonosan elutasított funkcionalista megközelítés egy pozitív alkalmazásáról. A kritikai észrevételek a struktúraértelmezés bizonyos leszűkítésére, a vertikális és horizontális tengelyek kezelésének kérdéses pontjaira, valamint a funkcionalista megközelítésben rejlő további elméleti lehetőségekre irányulnak, és azokat a nehézségeket is érinteni kívánják, amelyeket a funkcionalista és normatív kritériumok együttes alkalmazása tartogathat a jövőben remélhetőleg sorra kerülő empirikus kutatások során.

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem

III. Új utak

Olyan informális, illetve intézményesült csoportok mutatkoznak be, amelyek új kérdéseket vetnek fel, új perspektívákat nyitnak vagy új gyakorlatokat alkalmaznak a társadalomkutatásban. A meghívott műhelyek a közelmúlt társadalomtörténete, a kritikai társadalomelmélet és a hálózat-elemzés módszertana területén keresnek új utakat.

Horzsa Gergely, PhD hallgató¹

Balatoni vállalkozók a rendszerváltozás folyamatában

Ha a majd' negyed évszázaddal ezelőtt lezajlott magyarországi rendszerváltás laboratóriumát keresnénk, kézenfekvő volna a magyar tengert annak venni. A Balaton környékén az 1980-as évek végén megjelenő fogyasztói igények kiszolgálása az államszocializmus világ- és gazdaság szemléletéhez képest új típusú megközelítésmódot igényelt. A szocializmus dolgozói újfajta, önálló tevékenységek végzésébe fogtak, elindulva ezzel egy, a pártállami rendszerben gyökerező, klaszrikus polgárosodó úton. Előadásunkban az ELTE Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégium egyik műhelyének folyó kutatásába nyújtunk bepillantást, amely során a rendszerváltás éveiben, Balaton-környéki vállalkozókkal készített, ám azóta a feledés homályába merült szociológiai interjúkat elemzünk több dimenzió mentén. Az interjúkból rekonstruáljuk azokat a pályákat, amelyek az államszocialista rendszer munkásainak szolgáltató kapitalista vállalkozóivá való átlényegüléséhez vezettek. Kutatásunk újszerűsége, „új utassága” abban keresendő, hogy a gazdasági rendszerváltozást az eddigi megközelítésekhez képest sokkal szervesebb folyamatként látatja, és társadalomtörténeti, mégis mikro-perspektívából szemléli.

---

¹ ELTE Angelusz Róbert Társadalomtudományi Szakkollégium

Éber Márk, PhD¹

Helyzet Műhely bemutatkozás

A Helyzet Műhely fiatal társadalomkutatókból álló műhely, amely a magyar és kelet-európai rendszerváltás körülményeit és következményeit a térség globális erőviszonyokba való beágyazottsága felől vizsgálja. A műhely bemutatásaként körvonalazzuk azokat a szempontokat és területeket, amelyekkel eddig foglalkoztunk, áttekintést adunk a műhely eddigi tevékenységéről, és felvillantjuk, hogyan működnek az általunk alkalmazott szempontok két területen, a társadalmi struktúra kutatásában, és a mai magyar gazdaságpolitika értelmezésében.

---

¹ Helyzet Műhely

Gerő Márton, MA¹ - Légmán Anna, PhD² - Susánszky Pál, MA³

A társadalmi mozgalmak identitás-konstruktív folyamatainak feltérképezése egy hálózatelemzési módszerrel

A kollektív identitást többen a mozgalmak egy meghatározó jellemzőjének tartják, amely nélkül sem a mozgalom nem létezhet, sem közös cselekvésre sem kerülhet sor. Ugyanakkor az identitás, illetve az identitás-képzési folyamatok feltérképezésére annak módszertani nehézségei miatt ritkán kerül sor. Az egyik leggyakrabban alkalmazott kísérlet a jelentés-konstruktív folyamatok megismerésére az ún. keretezés (framing) folyamatainak elemzése elsősorban szövegelemzési módszerekkel. A keretezés koncepciója ugyanakkor több problémát is magában rejt: nem oldja meg az egyéni és kollektív szintek közötti átjárás problémáját és gyakran homogén szereplőként mutatja be az egyébként sokszínű aktorokat. E problémák kezelésére Gillan (2008) az orientációs kerete-

zés elemzési koncepcióját javasolja, amely arra épül, hogy a kereteket elsősorban nem csupán tartalmuk, hanem a különböző elemek egymáshoz viszonyított kapcsolatai és e kapcsolatok struktúrája határozza meg. Előadásunkban bemutatunk egy hálózatelemzésen alapuló szövegelemzési módszert, amely segítségével az orientációs keret elméleti koncepciója módszertanilag is értelmezhetővé válik és a keretezés folyamatai is mélyebben megismerhetőek.

---

¹ MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

² MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

³ MTA-ELTE Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport

IV. Részvételi kutatások

A kutatói szerep, a tudományos objektivitás és a tudományos kutatások politikájának reflektálásával egy időben Magyarországon is mind gyakrabban bukkannak fel olyan kísérletek, amelyek a társadalomtudományos kutatási eljárások demokratizálására törekuszenek és a professzionális kutatók mellett civil ("laikus") kutatókat is bevonnak saját helyzetük vizsgálatába és értelmezésébe. A sokféle részvételi alapú kutatói tevékenység közül a legelterjedtebbé a részvételi akciókutatás (RAK) vált, amely az angolszász Participatory Action Research (PAR) elméleti hagyományára hivatkozik, annak módszertani eljárásaiból merít, és annak sikeres gyakorlatait kísérli meg adaptálni a hazai kontextusban. A legismertebb hazai részvételi kutatások a vidékfejlesztéshez, a közösség- és szervezetfejlesztéshez, az oktatási egyenlőtlenségek reflektálásához és a hajléktalan emberek emancipációjához kapcsolódnak. E programok a klasszikus társadalomtudományi kutatási módszereken kívül (mint a kérdőív, az interjú vagy a fókusz csoport), alternatív kutatási módszereket is alkalmaznak, például művészet-alapú eljárásokat vagy a részvételi tervezést, mint kutatási módszert. Az elmúlt években fontos kutatási tapasztalatok halmozódtak fel ezen a területen, amelyek viszont csak sporadikusan kerültek be a mainstream társadalomtudományos gondolkodásba.

Berecz Diána, BA¹

"Mutasd Meg Magad!" Részvételi fotográfiai projekt – TÁRKI 2011-2012

A TÁRKI egy nemzetközi kutatásának keretén belül létrejött részvételi fotográfiai projekt célja a bevándorló és helyi lakosok társadalmi és kulturális viszonyának feltérképezése volt egy budapesti kerület bevándorlók által lakott környékén, az ott iskolába járó gyerekek nézőpontjából. A migráns- nem migráns együttélés mikro- közösségen belüli vizsgálatához, a közösség alapú részvételi kutatási módszert, a PhotoVoice-t, az akció és vizuális antropológián alapuló, részvételi fotográfiai módszert ötvözve használták. A projekt 4 hónapon keresztül heti rendszerességű iskola utáni foglalkozásként valósult meg 11-14 éves gyerekeknek. A résztvevőknek különböző feladatok segítségével önmagukat, mindennapjaikat és fizikai környezetüket kellett dokumentálni.

uk. A képek kiválasztásának folyamatában a gyerekek aktívan részt vettek, és egy iskolai fotókiállítás zárt. A résztvevőkkel közösen kiválasztott képek alapján interjúk készültek és az így összegyűjtött anyagból készült egy vizuális antropológiai tanulmány. A projekt Berecz Diána és Langmár Péter ötlete és megvalósítása alapján, Sík Endre szakmai vezetésével jött létre.

---

¹kutató, szabadúszó

Kéri Rita, doktorjelölt –Soós Katalin DLA

A részvételi alapú képzőművészeti gyakorlatok lehetőségei a Magyarországon élő bevándorlók integrációjában

A szerzők korábbi gyakorlataik és kutatásaik szerves folytatásaként képzőművészeti workshopokat szerveztek Magyarországon élő bevándorlók és magyarok bevonásával. Kutatói megközelítésük az antropológia, a kommunikációtudomány és a részvételi művészet területeihez kapcsolódik. Soós Kata képzőművész-antropológus a két látásmód egymást katalizáló váltogatásával talál módot arra, hogy a gyakorlati helyzetekben mutatkozó konfliktusokat felfejtse. Az elméleti megközelítések helyett inkább a reflexió és az interakciókban megjelenő fogalmi és formai rétegek kölcsönhatásai kerülnek fókuszba. A kreatív folyamat olyan új helyzeteket teremt, melyek nem dokumentumai, hanem állomásai a közösségek alakulásának. Kéri Rita kommunikációkutató a kommunikációs stratégiák és az emergens kooperációs stílusok összefüggéseit vizsgálja. Eddigi elméleti és terepkutatásai is alátámasztják azt a feltevést, hogy a vizuális jelek sajátos potenciált képviselnek ebben a tekintetben kis csoportok esetén. Speciális eset a network alapú kooperációs módok kialakításának célja is: más kutatói perspektívát feltételez, mint a kooperációismert diszciplináris megközelítései.

Király Gábor, PhD¹ - Kiss Gabriella, MSc² - Köves Alexandra, PhD hallgató³ - Pataki György, PhD⁴

Rendszermodellezés és részvétel: egy magyar kísérlet tanulságai

A részvétel kérdése nem csupán egy absztrakt társadalom- vagy politikaelméleti probléma, hiszen a részvételi folyamatok tervezésénél és lebonyolításánál nagyon is gyakorlati szempontok kerülnek előtérbe. Kit vonjunk be, hogyan, milyen módon történjen ez a bevonás és ennek milyen hatása lesz rövid és hosszú távon – ezek olyan kérdések, amelyeket egy folyamat tervezésénél és a módszer kiválasztásánál figyelembe kell venni. Az utóbbi években egy új típusú részvételi megközelítés jelent meg a társadalomtudományok módszertani eszköztárában, amelyben a résztvevők közösen komplex oksági modelleket dolgoznak ki egy adott témában és ez alapján fogalmaznak meg javaslatokat. Az előadás a megközelítés hazai adaptációjának kísérletét és annak módszertani tanulságait mutatja be a részvétel szempontjából. A módszertani kísérlet a részvételi rendszermodellezés segítségével fedte fel a műhelymunkákba bevont résztvevők fenntartható fogyasztásról konstruált mentális modelljeit, mutatott rá a fenntartható fogyasztás kognitív szintű konstrukcióira, valamint az ezek nyújtotta – eddig ki nem aknázott – szakpolitikai beavatkozási lehetőségekre.

---

¹ Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapesti Corvinus Egyetem

² Budapesti Corvinus Egyetem, Budapesti Gazdasági Főiskola

³ Budapesti Corvinus Egyetem

⁴ Budapesti Corvinus Egyetem, Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG)

Köves Alexandra, PhD hallgató¹ – Pataki György PhD² – Király Gábor PhD³ — Balázs Bálint⁴

Backcasting és részvétel: a módszer tanulságai a fenntartható foglalkoztatás kutatásában

Mitől válik környezetileg és társadalmilag fenntarthatóvá a foglalkoztatás, és milyen szakpolitikai eszközök támogathatják a fenntartható foglalkoztatást? Ez a kérdéskör önmagában is rendkívül komplex, és elemeiben is sokan sokfélével gondolnak róla. Mind a tudományos, mind a szakpolitikai megoldásokban a javasolt beavatkozások rendkívüli mértékben szórnak, és sokszor egymással ellenhatásba kerülő érdekek és intézkedések ütköznek. Ezáltal a téma klasszikus példája egy olyan problémakörnek, amelyre a posztnormális tudomány próbálhat adekvát válaszokat találni. Éppen ez volt az indoka annak, hogy 2012 és 2013 során két eltérő összetételű csoportban, a backcasting részvételi módszertanát használták a kutatók egy olyan kísérlet során, amely Magyarországon először keresett szakpolitikai válaszokat a fenntartható foglalkoztatás kérdéskörére. Az átmenet menedzsmentben külföldön már kipróbált technika egy – a távolabbi, de még belátható jövőre vonatkozóan – normatív vízió felállításával dolgozik, amely vízió létrejöttével az időben visszafelé haladva olyan szakpolitikai beavatkozások azonosíthatóak a résztvevők által, amelyek a kívánt állapot elérése irányába mutatnak.

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

² Budapesti Corvinus Egyetem, Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG)

³ Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapesti Corvinus Egyetem

⁴ Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG)

Szentiványi István, PhD¹

Részvételi akciókutatás (RAK) marginalizált és szegregált roma közösségekkel – egy szegedi esettanulmány tapasztalatai

Írásunkban a Szegeden 2011. eleje óta folyó részvételi akciókutatási (RAK) munkánk tapasztalatait mutatjuk be. E közös munka átfogó célja a helyi roma kisebbség érdekérvényesítő képességének növelése, a marginalizált cigány közösség hangjának erősítése a városi közéletben, illetve a közbeszédben. Az elmúlt két és fél évben a Környezeti Társadalomkutatók (ESSRG) és a szegedi Akciókutatók a Fenntarthatóságért kutatócsoport (AKUT) tagjai, az érintettek részéről pedig az Elszalasztott 1000 Év KHE roma egyesület, illetve a Szegedi Cigány Nemzetiségi Önkormányzat tagjai folyamatosan együtt dolgoznak e részvételi akciókutatásban. Azt tapasztaltuk, hogy a marginalizált helyzetben lévő, területileg is szegregált roma közösségekkel közös RAK folyamat során fokozottan szembesülünk e módszer kihívásaival ugyanakkor a rugalmasságából eredően annak jótékony hatásaival, így önkorrektív képességével is. Egy hosszabb folyamat első lépéseként a kölcsönös bizalomra épülő viszony kialakítása, illetve az érintett közösségek leg súlyosabb

problémáinak „láthatóvá tétele” történt meg, az érdekérvényesítő képességük javításának reményében.

---

¹Szegedi Tudományegyetem

Oblath Márton, PhD hallgató¹

A hiányzó padtárs - dráma alapú részvételi kutatás

A hiányzó padtárs - dráma alapú részvételi kutatás

---

¹Parforum Részvételi Kutatói Műhely és Budapesti Corvinus Egyetem

Schnellbach-Sikó Dóra, MA¹ - Heiszer Katalin, MA² - Katona Vanda, MA³ - Sándor Anikó, MA⁴ - Schnellbach Máté, MA⁵

Delphi-vizsgálat az inkluzív kutatásról

Bemutatott kutatásunk metakutatás az inkluzív, részvételi kutatásról. A kutatócsoport tagjainak PhD-kutatásai az inkluzív-participatív módszertant követnek. Célunk az volt, hogy megismerjük ezen módszertan működését és jövőjét a hátrányos helyzetű, elsősorban fogyatékossgal élő személyek csoportjainak vizsgálata esetén. Munkánk során a Delphi-módszert alkalmazva kvalitatív előrejelzést készítettünk. Igyekeztünk a vizsgálatba bevonni minél több, az inkluzív, participatív kutatások terén jártas, vagy releváns tudással rendelkező szakembert és az általunk vizsgált csoportokhoz tartozó személyeket. A visszacsatolósos kérdőív technikája lehetőséget teremtett, hogy a megkérdezett személyek a kutatási eszköz alakítói legyenek. Minden, újabb körben kiküldött kérdőív-variáció a korábbi válaszokra épült. Mivel az érintett személyek hangsúlyosak a kutatásban, bizonyos esetekben könnyített kommunikációt és interjút használtunk. A kutatási programunk tudományos hozadéka, hogy megalapozza az inkluzív, participatív kutatási módszernek a hátrányos helyzetű, elsősorban fogyatékossgal élő csoportok körében való használatát, és aggregálja az ezen a területen eddig felhalmozott tudást.

---

¹⁻⁵ Mesély

Tihanyi Dominika, DLA¹

A Teleki tér újjáélesztése részvételi tervezésen keresztül

A Teleki téren létrejött részvételi tervezés célja a jelenlegi erősen lepusztult tér helyén olyan közösségi park létrehozása, melynek kialakításában a környék lakói is részt tudnak venni. A folyamat maga egy olyan nyitott, 10 hetes műhelymunka sorozat volt, melyhez bárki, bármikor csatlakozhatott. Az alkalmazott tervezési módszertan egyenes leképezése volt a szakmai tervezési folyamatnak, így elmondható, hogy a résztvevők tervezőtársakként vettek részt abban a tervezésben, amely saját életükre vonatkoztatott jövőképük definiálása is volt egyben. A közös tervezés célja a park kialakításának konszenzuson alapuló megfogalmazásán túl az volt, hogy a folyamat

során létrejön egy olyan összetartó csapat, mely civil szervezetté alakulva a tervezést követően a közösségi park kivitelezésében, fenntartásában, valamint közösségi programok szervezésében is aktív részt vállal, ezáltal a folyamat alapúságot biztosítva. A program rámutatott arra, hogy a tér sok tízezer elhanyagolt állapota összefogásra készítette a lakók egy csoportját, akik a változásokhoz nagy reményeket fűznek. A környéken lakók az együttműködés során jobban megismerték egymást, és ma közös céljaikért együttesen küzdenek.

---

¹ Újirány Tájépítész Kft.

Tózsér Zoltán doktorjelölt¹

Részidős hallgatók a felsőoktatásban²

A hallgatói részvétel kutatás az oktatáskutatás egyik legfontosabb kérdésének a tudományos igényű vizsgálatával foglalkozik, jelesen azzal, hogy egyes társadalmi csoportok milyen megfontolások miatt döntenek az oktatásban való részvétel mellett. Ebben a kutatásban az észak-alföldi régió két felsőoktatási intézményében tanuló nem tradicionális hallgatókat vizsgáljuk. A kutatásunk célja, hogy megismerjük a részidős hallgatók felsőoktatási részvételének mozgatórugóit és feltárjuk azokat az akadályozó tényezőket, amelyekkel a képzés során néznek szembe a hallgatók. Ennek érdekében on-line kérdőíves vizsgálatot végeztünk a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán részidős képzésben résztvevő hallgatókkal (n=1.151). A kutatás eredménye szerint a legerősebb részvételi motiváció az önmegvalósítás, amelyet a karrierépítés, a munkakeresés, a szociális szempontok miatti tanulás és végül a munkahelyi nyomás követ. A felnőttkori felsőfokú tanulás legerősebb akadályozó tényezője a pénz faktor, majd ezt követik a tanulás és a munkahely faktorok. A következő legfontosabb részvételt gátló tényezőnek a család faktor számít, amelyet a szervezési nehézségek és végül az öregség faktor követ.

²A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

---

¹ Debreceni Egyetem

Udvarhelyi Éva Tessa, PhD¹

Utca és Jog Részvételi akciókutatás a Budapesten fedél nélkül élő embereket érő diszkriminációról

A 2011-2012-ben lezajlott Utca és jog című részvételi akciókutatás azt vizsgálta, hogy éri-e hátrányos megkülönböztetés a Budapesten fedél nélkül élő embereket az állam képviselői részéről, és ha igen, milyen gyakran és milyen formában. A kutatásban egyedülálló módon minden kutatói feladatot hajléktalan aktivisták végeztek, együttműködésben két társadalomtudományos végzettségű kutatóval. Kb. 400 hajléktalan ember válaszolt kérdőíves felmérésünkre és közel 20 olyan emberrel készítettünk személyes interjút, akik munkájuk során kapcsolatba kerülnek fedél nélkül élőkkel. A kutatás elsőként vállalkozott arra, hogy felmérje a hajléktalan emberekkel kapcsolatos sztereotípiákat, a közvetlen és közvetett diszkrimináció fő területeit és megnyilvánulási formáit,

valamint a hajléktalan emberek jogtudatosságát és jogérvényesítési képességüket. Előadásunk során a kutatás kollektív folyamatának, módszertanának és eredményeinek bemutatásán túl elemezni fogjuk az érintett és szövetséges kutatók közötti viszonyt, illetve a kutatás során keletkezett tudás megvalósult és lehetséges hasznosítási, alkalmazási lehetőségeit.

---

¹A Város Mindenkié

Nemes Gusztáv, PhD¹ - Varga Ágnes, PhD hallgató²

SOLINSA - avagy akciókutatás FP7-es támogatással

Az elmúlt évtizedekben a mezőgazdaságban a nagyüzemi paradigmát fokozatosan felváltotta a fenntarthatóságot is kiemelten kezelő új megközelítési mód. A technológiai innováció mellett hangsúlyosabbá válnak a menedzsment problémák, és az életképes vidéki közösségek fenntartása. Az ezt szolgáló tudás és innováció már nem hozható létre laboratóriumban, és nem adható tovább felülről irányított (top-down) tanácsadó szolgáltatásokon keresztül. Az új rendszerben kiemelt szerephez jutnak a tudáshálózatok, a társadalmi tanulás, a folyamatok ismerete. Mindez jelentős kihívást jelent a hagyományos MTR számára, és alternatív, gyakran alulról építkező (bottom up) megoldásokat generál. A fentiekben ismertetett problémák akciókutatás és összehasonlító elemzés segítségével történő feltárására 2011-ben címmel hároméves nemzetközi kutatóprogram indult. A fenntartható mezőgazdaság felmerülő kihívásainak a hivatalos MTR által általában megválaszolatlanul hagyott kérdéseire szerte Európában sokféle, hálózati alapú alternatíva jelent meg. A kutatás célja, hogy egy akciókutatás keretében tanulmányozza e rendszerek működését, miközben támogatást kíván nyújtani a szervezeteknek a céljaik elérésében.

---

¹ MTA Közgazdaság-és Regionális Tudományi Kutatóközpont

² MTA Közgazdaság-és Regionális Tudományi Kutatóközpont

V. Család a 21. században

Műhelyvezető: TAKÁCS Judit PhD (MTA TK)

Részvevők: BOGNÁR Virág PhD (SE), DÁVID Beáta PhD (MTA TK, SE), UTASI Ágnes DSc (MTA TK), RÓZSA Krisztián (Szivárvány Családokért Alapítvány), SOMLAI Péter professzor emeritus (ELTE)

E műhelybeszélgetés a családokkal kapcsolatos magyarországi empirikus kutatási tapasztalatokra fókuszál. Eszmecserét folytatunk arról, hogy társadalomtudományi vizsgálatok alapján kimutathatók-e új vonásai a magyar családoknak a 21. század elején (elsősorban a múlt századhoz képest); valamint arról is, hogy milyen tematikájú és módszerű családszociológiai kutatások válhatnak relevánssá a mai magyar és európai társadalmi és kutatási környezetben.

SZEKCIÓK

I. Társadalmi/politikai törésvonalak

Az elmúlt 20 évben a pártokat és szavazókat elválasztó ideológia és politikai törésvonalak folyamatosan változtak. Bizonyos szempontból mélyültek a pártokat és szavazókat elválasztó határok, ezzel párhuzamosan polarizálódott is a magyar társadalom. A szekcióba meghívott előadások változatosan járják körbe ezeket a törésvonalakat. Három előadás network szempontú megközelítésre építve vizsgálja a szavazókat összekötő illetve elválasztó ideológia választások változását. Két előadás az ifjúságra koncentrál, további 1 pedig az online térben a politikai jellegű oldalak kapcsolatára. A szekció utolsó előadása a pártokra leadott szavazatok koncentrációja és a választási részvétel települési szintű összefüggését veszi górcső alá.

Petényi Mirkó, PhD hallgató¹

A magyar politikai szféra kommunikációs hálózata a Facebookon

Evidencia ma már, hogy az internet megjelenése és elterjedése fenekestől forgatta fel a társadalmi nyilvánosságot. Szélesebbre nyitotta a nyilvánosság kapuit, mint korábban bármikor a történelemben. Drasztikusan csökkentek nyilvánosságban való megjelenés költségei, illetve új típusú kommunikációs cselekvések jelentek meg, amelyek egy része új típusú politikai cselekvéseknek is tekinthető. A virtuális nyilvánosság egyik legfontosabb terévé a közösségi média, azon belül is a Facebook vált. A politikai élet szereplői megtalálták, és elkezdték aktívan alkalmazni ezt az eszközt, az alkalmazással együtt pedig egy sűrű és szövevényes kommunikációs hálózatot alakítottak ki. Előadásomban a politikai pártok Facebook oldalai által létrejött kommunikációs teret mutatom be, amelyből következtetni tudunk a különböző szereplők kommunikációs stratégiáira. Ezzel együtt képet kapunk arról, hogy a politikai szereplők által kialakított online térben milyen pontokon vannak törésvonalak, illetve arról, hogy ez az új tér a közönség figyelmének fragmentálódása avagy integrációja felé mutat.

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar

Szabó Andrea, PhD¹ - Orosz Dániel, doktorjelölt²

A demokratikus részvétel tendenciái a magyar egyetemisták és főiskolások körében

A rendszerváltozást követően a magyar fiatalokról készült ifjúsági vizsgálatok eredményei alapján a korosztály tagjait alacsony fokú politikai affinitás, valamint mérsékelt politikai aktivitás jellemzi. A 2010-es választási részvételi adatok a 25 év alattiak körében az átlagnál magasabb részvételi szándékot mértek. Míg a tanulmánykötet egyes tanulmányai a pártokkal kapcsolatos motívációk, pártokhoz való kötődés szempontjából vizsgálják a kérdést, előadásunk célja a választá-

sokon való részvétel alakulását meghatározó szocio-demográfiai tényezők vizsgálata. A kérdés megközelítésekor a tanulmány a fiatalok részvételi hajlandóságának növekedését az internet kínálta új részvételi lehetőségek szempontjából vizsgálja. Az egyéni politikai részvétel kérdéséhez az ahhoz szükséges erőforrások felől közelítve az online politikai részvétel nem igényel sok pénzt, sem engedélyt, sem valamely szervezethez való formális tartozást, továbbá kedvelt helyen és tetsző időben folytatható.

---

¹MTATársadalomtudományi Kutatóintézet Politikai Tudományok Intézete

²MTATársadalomtudományi Kutatóintézet Politikatudományi Intézet

Kmetty Zoltán, Doktorjelölt¹

Véleménypolarizáció és választási részvétel

A választási részvétel vizsgálata a politikai szociológia kutatásoknak mindig is egyik kiemelt területe volt. A pártok közötti verseny nagysága, és a lokális véleményklíma két oldalról is befolyásolhatja a választási részvételt. Egy olyan településen ahol szoros a pártok és jelöltek között a verseny 1 szavazat is sokat számíthat, ezért a szavazók is nagyobb jelentőséget tulajdoníthatnak saját voksuknak, mint egy olyan településen ahol egyértelmű a pártok erőviszonya (RDE megközelítés). Előbbi típusú településekre a pártok is jobban koncentrálnak általában mozgósítási szempontból. A nagyobb verseny azonban konfliktusos miliőben a kevésbé biztos szavazók elbizonytalanodását is okozhatja. Előadásomban a makroszintű véleménypolarizáció szerepét vizsgálom meg Magyarországon, az elmúlt 20 év választásait elemezve.

---

¹ MTA-ELTE-Peripato Kutatócsoport

Tardos Róbert, CSc¹ -- Enyedi Zsolt, PhD² - Fábíán Zoltán, CSc³

Szakadások és érintkezési felületek a politikai törésvonalak és ideológiai mintázatok egy longitudinális kapcsolathálózati modelljében

A prezentáció célja a hazai közgondolkodásban megjelenő politikai-ideológiai mintázatok elemzése, különös tekintettel az elmúlt időszak változásaira, a pártrendszer és politikai tagolódás átalakulásával való összefüggésekre. A vizsgált változások egyrészt politikai stratégiák, szövetségi orientációk lenyomatai, másrészt ezek nem-szándékolt következményei, s nem utolsósorban külső tényezők, például generációs átrendeződések, globalizációs behatások, új életstílus-elemek eredményei. Az ideológiai mintázatok kapcsolathálózati megközelítésével és azok strukturális/kulturális modellezésével a kutatás az értékek és politikai hálózatok vizsgálatának egy új irányát választotta, melyhez a kétoldalú (asszociációs) modellek network-felfutása nyújtott módszertani kiindulópontot. A folyó OTKA-projekt első eredményeire épülő elemzés empirikus alapja három (bal-jobb, liberális-konzervatív, mérsékelt-radikális) politikai tengely és nyolc ideológiai orientációs címke kapcsolati mátrixa, az összefüggések pozitív és negatívum mozzanatainak külön-külön kezelésével. A három szerző külön-külön előadásban mutatja be az eredményeit.

---

¹ TÁRKI Társadalomkutatási Intézet

²Central European University

³ ELTE-MTA Peripato kutatócsoport

II. Fejlesztéspolitikák

A legkülönbözőbb nevek alatt működő fejlesztéspolitikák a XIX. század közepétől döntő szerepet játszottak a települések életében. A szekció előadásai ezen politikák hatásait elemzik egy-egy adott kor lakosságának szemszögéből.

Lencsés Gyula¹

Dudar 1937-ben angol szemmel

A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma 1937-ben jelentős tudományos erőket mozgósító falukutató tanulmányutat szervezett Dudarra, elismert angol és német társadalomtudósok részvételével. Bár ennek az eseménynek kiterjedt magyarországi szakirodalma van, mégsem lehet tudni szinte semmit a meghívott külföldi kutatók dudari terepmunkájának tényleges eredményeiről. Ugyanakkor az angliai Keele University könyvtárának archívumában, az 1937-es kutatás angliai vendégprofesszorának, Alexander Farquharson-nak a hagyatékából jelentős mennyiségű, mintegy 1400 oldalra rúgó eredeti és feldolgozatlan dokumentáció található: többek között interjúk, feljegyzések a falu életéről, a családi élet tanulmányozásáról. Ezen forrásoknak kutatástörténeti jelentőségük van: betekintést nyerhetünk a Le Play House korabeli kutatási módszereibe magyarországi terepen, és új nézőpontból láthatjuk egy magyarországi falu életét az 1930-as években. 2013-ban lehetőségem nyílt ennek a magyar szakirodalomban teljesen ismeretlen anyagnak a tanulmányozására. Az MSZT konferenciájának településszociológiai szekciójában ennek eredményeiről szeretnék beszámolni.

---

¹ Szegedi Tudományegyetem

Kiss Márta doktorjelölt¹

Együtt vagy egymás mellett? Turisztikai piac szerveződése a szatmári térségben

A turizmus irodalom alapvető tétele, hogy a turisztikai táj társadalmi konstrukció. Kutatásaim során azt vizsgáltam, hogy egy térség gazdasági szereplői kooperáció révén, illetve érdekütközéseik során miként állítják elő a turisták számára kívánatosnak gondolt tájat, néphagyományokat. Kollektív bricolage-nak nevezem azt a sokszereplős termelési folyamatot, melynek során – a végtermék előzetes ismerete és pontos tervek nélkül – végül létrejön egy közös produktum (táj, termék stb.).

Ez a folyamat szakértők, polgármesterek, lakosok, vállalkozók együttműködését igényli számos területen: 1.) település-imázs alkotása, a térségre jellemző hagyományok elosztása a falvak kö-

zött; 2.) a település lakosainak meggyőzése, bevonása a turisztikai látványosságok előállításába (pl. rendezett településkép) és a „látványosságok színpadra állításába” (pl. hagyományok eljátszása); 3) turisztikai vállalkozók érdekegyeztetése és bevonása a tájformálásba (a laza együttműködéstől egészen a piacra segítségig terjed a skála).

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

Tóth Péter, PhD¹

Győr Megyei Jogú Városhoz kapcsolódó tudattartalmak az idősebb lakosok körében

Az előadás egy jelenleg is futó komplex kutatás „A Győri Járműipari Körzet, mint a térségi fejlesztés új iránya és eszköze” című TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0010 számú projekt lakossági kérdőívéhez készült előzetes lekérdezés eredményeit ismerteti. Az előzetes lekérdezést, a lakossági kérdőív egyes elemeinek tesztelését egy rövid önkitöltős kérdőívvel végeztük el márciusban a Széchenyi Egyetem Nyugdíjas Egyetemének 1200 résztvevőjének bevonásával. Az itt megkérdezett nyugdíjasok többsége Győr városában, vagy annak vonzáskörzetében él. Az ipari érintettség és a városhoz fűződő kapcsolatok felmérésén kívül rávilágítunk arra is, hogy melyek azok az identitáselemek, amelyek szorosan kapcsolhatóak a város ipari meghatározottságú múltjához illetve hogyan változott ez a kép az elmúlt években.

---

¹ Szegedi Tudományegyetem

Balogh Péter, PhD¹

Azonos kihívások – újszerű válaszok a települések életében? – „Másutt, Uraim”

A tervezett előadás keretében a települések helyzetével foglalkozunk. Pontosabb azonban a témamegjelölés így: települési helyzetekről van szó, amennyiben úgy szemléljük a problémát, mint ami szakpolitikai elvek érvényesítésének következményeiként áll elő. A kérdésfelvetés semmiképpen sem újszerű annyiban, hogy mind az elméletalkotó, mind az empirikus magyarországi szociológiai hagyomány meghatározó köre foglalkozott a témával: már a '70-es évek elején Vági problémaorientált modellszámításai a korabeli településfejlesztési gyakorlatból fakadó társadalmi hatások visszasságaira mutattak rá, s megállapításai elméleti szinten is megjelentek a –főleg Széchenyi, Konrád, Ladányi nevéhez köthető–, redisztributív (területi) gazdálkodás által generált (települési) egyenlőtlenségeket bemutató kritikai gondolkörben. Az előadásban egyrészt ismertetjük a fenti hagyomány főbb megállapításait, majd saját kutatási eredményekre építve felvázoljuk, hogy a települési helyzetet meghatározó erőter milyen változásokon ment keresztül legutóbb; az uniós csatlakozás következtében. Megállapításaink között a települési érdekvégyesítés új, eddig kevésbé ismert és empirikusan nem vizsgált formájára is rámutatunk.

---

¹ Szegedi Tudományegyetem

III. Módszertanok

A szekció előadásai nem konkrét empirikus kutatások prezentálására, hanem a következő témakörök rövid kifejtésére vállalkoznak:

- A hazai szociológia módszertani "állapota" (past & present: az intézményesüléstől napjainkig, átfogó jellemzők: az elmélet és módszertan viszonya, dominancia).
  - A kvalitatív és kvantitatív módszertan dilemmája (valóban kérdés? preferenciák, kényszerek).
  - A hazai társadalomtudomány fehér (módszertani) foltja: a 'grounded theory' (miért nincs, ha van).
  - Hazai és nemzetközi trendek (párhuzamok és eltérések, elmaradások, divatok, elvárások)
  - A nemzetközi összehasonlító kutatások (hatás a hazai szociológiára, előnyök és hátrányok)
  - Módszertani kurzusok a hazai szociológiai (hazai társadalomtudományi) egyetemi képzésekben (erények és erénytelenségek, feltételek, problémák).
  - A hazai szociológiai (társadalomtudományi) kutatóhelyek és a kutatások módszertana (akadémiai /felsőoktatási intézmények, piacorientált vállalkozások, publikációk: hogyan és miért).
-

Sik Endre, DSc¹

Se nem kvali, se nem kvanti, legyen több nem résztvevő megfigyelés és kísérlet

A kvantitatív vagy kvalitatív módszer szembeállítás - bár sok szempontból jogos - nem termékeny, mert hamar hitvitává torzul. Ezt elkerülendő egy adott kutatási terület (a diszkrimináció elterjedtsége) kapcsán mutatom be, hogy milyen módon összemérhető a különféle kvali és kvanti módszerek használhatósága és ennek hiánya. A végkövetkeztetést lásd az előadás címének második részében.

---

¹TÁRKI

Prazsák Gergő, PhD¹

L'art pour l'art társadalomtudomány?

A társadalomtudományos kutatások módszertani dilemmáinak és problémáinak azonosítása nem lehet független a kutatások által érintett ágensektől. A kutatás során alkalmazott módszer függ a vizsgálat tárgyát képező társadalomtól, a piaci környezettől, a tudománypolitika "megrendeléseitől" és működésétől, valamint a kutató személyétől. A társadalomtudományos kutatás buktatóinak kiküszöbölése és az optimális módszer megtalálása szempontjából, az ágensek szerencsésebb és szerencsétlenebb konstellációjának felismerése lehet célravezető.

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem

Vajda Júlia, PhD¹

Ellenállás a narratív módszerekkel szemben a szociológiában

„Ha a dadus karján ülő csecsemő bőgve fordul el az ismeretlen arctól, ha a vallásos ember imádsággal üdvözli egy új szakasz kezdetét, s az adott esztendő első terméseit is áldással köszönti, ha a paraszt nem hajlandó olyan kaszát megvenni, amelyen nincs rajta ugyanaz a gyári védjegy, mint a szüleién, akkor elég szembeötlően különböző szituációkról van szó, s úgy tűnhet: okkal próbálhatjuk mindegyiküket más-más motivációból eredeztetni. Mégis igazságtalanok volnánk, ha nem vennők észre, ami mindebben közös. Valamennyi esetben ugyanarról a nemakarásról van szó, melyet a gyermek elemi erővel juttat kifejezésre, a vallásos ember ügyesen elcsitít, a parasztembernél pedig döntése motivációjává lesz. A nemakarás forrása pedig az, hogy minden újdonság igényeket támaszt a lelki étellel szemben, lelki erőfeszítést követel, és rettegő várakozásig fokozódó elbizonytalanodást von maga után.”- kezdte 1925-ös, „Ellenállás a pszichoanalízissel szemben” c. rövid írását Freud, s a következőkben ezen ellenállás okát boncolgatja. Előadásomban ugyanerre a kérdésre keresem a választ a narratív módszerekkel kapcsolatban a szociológiában.

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szociológia Tanszék

Závecz Tibor¹

A Reprezentativitástól a „reprezentativitásig”

A szerző bemutatja, hogy az elmúlt évtizedekben milyen változások történtek a közvélemény- és piackutató cégek mintahasználatában. Hogyan jutottunk el a kérdezők számára szigorú módszertani kötöttségekkel járó „főcím-pótcím” alkalmazásától a nagyobb szabadságot biztosító véletlen sétás/”szigetes”/kvótás eljárásokig. Miként történt az átmenet a nagy elemszámú országos reprezentatív mintáktól a kis esetszámú, célcsoportos, kvázi-reprezentatív mintákig? Mi a viszony a kvalitatív és a kvantitatív felmérések között? Milyen módszertani igényekkel lépnek fel a piaci szereplők, a megrendelők és ez miként változott az elmúlt két évtizedben?

---

¹ Szonda Ipsos

Németh Renáta, PhD¹

Oksági következtetés a társadalomtudományi kutatásban

Mottó: "Nagyon egészséges lenne, ha a kutatók felhagynának az olyan fogalmak kutatásával és használatával, mint az ok és okozat." (Muthen, 1987) A klasszikus álláspont szerint a társadalomkutatás adatgyűjtési módszerei nem alkalmasak oksági következtetések levonására. Ennek ellenére az empirikus társadalomtudományi kutatás elsődleges célja nyilván nem csupán a társa-

dalmi valóság leírása, hanem annak megértése oksági viszonyok feltárása révén. Más esetekben az okság kérdése egyenesen megkerülhetetlen, például a társadalmi beavatkozásokat javasoló vagy azokat utólag kiértékelő közpolitikai elemzésekben. Előadásomban arra a kérdésre keresek választ, hogy milyen (látens vagy explicit) fogalmi bázison működnek a mai társadalomkutatók? Milyen „bizonyítékot” tartanak az egyes megközelítések szükségesnek/elegendőnek az oksági kapcsolatra történő következtetéshez? Kitérek a kauzális terminológiának a szociológia története során megfigyelhető változásaira is. (A szerzőt az előadás elkészítésében az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíja támogatta.)

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar, Statisztika tanszék

IV. Interdiszciplinaritás

Szalma Balázs, MA hallgató¹ - Szőke Tímea, MA hallgató² - Tóth Zsófia, MA hallgató³

Vegyes etnikai összetételű iskolák több szempontú vizsgálata a szociometria módszerével - Esettanulmány

Kutatásunkban a különböző kisebbségekhez tartozó gyerekek beilleszkedését teszteltük olyan általános iskolákban, melyek vegyes, illetve kettős etnikumú településeken találhatóak, és integrált pedagógiai rendszerrel vagy annak alkalmazása nélkül működnek. A szociometria módszerével dolgoztunk, amely árnyalt elemzésekre ad lehetőséget. Hipotézisünk szerint az életkor előrehaladtával egyre nagyobb szerepet játszik az egymás közti rokonszenvi választások kialakulásában az etnikai hovatartozás kérdése. Munkánk során 5 település általános iskoláiban végeztük el a vizsgálatot, egy-egy 4., illetve 8. osztályban, 173 fő részvételével. Ezenkívül az intézményekben összesen 15 interjút vettünk fel. Eredményeink során mindegyik iskola vizsgált osztályainak esetében kitért a nem és a tanulmányi eredmény domináns szerepe a gyerekek rokonszenvi választásainak motivációjában; míg általánosságban elmondható, hogy az etnikai származás fontossága háttérbe szorult. Kutatásunk kiindulópontja volt az interdiszciplináris megközelítés, ezért ötvöztük az interjúkészítést, a kapcsolatháló-elemzést, a terepkutatás módszereit, és a kisebbségsszociológiát, az oktatáspolitikát és a kulturális antropológiát területeit.

---

¹⁻³ Eötvös Loránd Tudományegyetem

Hajdu Tamás, doktorjelölt¹ - Hajdu Gábor, doktorjelölt²

„Élmények” és „dolgok” fogyasztásának hatása a szubjektív jóllétre

A szubjektív életminőség, a szubjektív jóllét fontos témája a pszichológiának, a közgazdaságtannak, és egyre növekvő mértékben a szociológiának is. Pszichológiai kísérleteken alapuló vizsgálatok eredményei szerint a pénz boldogít, ha megfelelően költjük el: például élményeket vásárolunk tárgyak, dolgok helyett. A szokásos eljárás során a két csoportra osztott egyetemista résztvevőknek a legutóbbi kiadást kell felidézniük, amely során „élményt” vagy materiális dolgot vá-

sároltak, majd értékelik, hogy az mennyire tette boldoggá őket. A feni kísérleti módszer gyengeségeit (kis létszámú, homogén minták egyetlen országból (USA); a materializmus negatív megítéléséből fakadó torzítás; a hatásokra vonatkozó közvetlen kérdés nehéz megválaszolhatósága) elkerülendő az élmények és dolgok vásárlásának elégedettségre gyakorolt hatását 6000 fős magyarországi reprezentatív survey adatokon, egymással nem közvetlenül összekapcsolt kérdésekkel elemezzük. Eredményeink szerint az élmények jólléti hatása erősebb, mint a materiális dolgoké. Mindkét esetben a hatás a csökkenő határhaszon elvnek megfelelően alakul, ugyanakkor a materiális dolgok esetében marginális hatás gyorsabb ütemben csökken.

---

¹ MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

²Magyar Tudományos Akadémia Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

Vattay Gábor, DsC¹

Szociális jelenségek monitorozása és modellezése térben és időben

Az ELTE TTK Komplex rendszerek fizikája tanszéken működő kutatócsoport a Twitterről le-szedet hatalmas méretű adatbázist használja fel az ebben a térben feltérképezhető legkülönfélébb szociális jelenségek monitorozására és modellezése.

---

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar

Kertész János, DsC¹

Értékteremtés kollaboratív internetes környezetben: Wikipédia szerkesztői háborúk

A Wikipédia az internetes együttműködés paradigmaticus példája, és a kutatás szempontjából nagy előnye, hogy itt minden szerkesztést, minden üzenetváltást megőriznek és hozzáférhetővé tesznek. Bennünket a konfliktusok kialakulása és feloldásuk érdekelt. Definiáltunk egy nyelvfüggetlen mértéket, aminek segítségével algoritmikusan a konfliktusos cikkek azonosíthatók. Megvizsgáltuk, hogy milyen statisztikai tulajdonságok jellemzik a vitatott oldalakat. Összehasonlítottuk a különböző nyelveken szerkesztett Wikipédiákat, és megállapítottuk, hogy viszonylag kis számú, általánosan vitatott témán kívül a legkonfliktusosabb oldalak kultúrafüggek. A konfliktusok fejlődése szempontjából három kategóriát sikerült megkülönböztetni: Elszigetelt konfliktust, többszörös konfliktust és permanens háborút. Véleménydinamikai modellt dolgoztunk ki, amelynek segítségével kvalitatív reprodukálni lehetett a megfigyelt viselkedést.

---

¹ Center for Network Science CEU

Tóth Gergely¹

A társadalom „térparaméteres” jellegéből származó következmények az adatgyűjtés és adatfeldolgozás módszereire

A társadalomtudományok módszertani eszköztára olyan természettudományi módszereken alapul, amelyek eredendően az élettelen fizikai világ, azaz a társadalomtól esszenciálisan különböző közeg megfigyelésén alapultak. Ebből adódóan egyfajta inkoherecia jött létre a szociológia elmélet és az alkalmazott módszertani eszközkészlet között. Ennek az inkohereciának egy felismerhető szelete a társadalom térbeliségéhez való viszony kettőssége. Szociológiaelméleti oldalról nézve a térben élő társadalom sajátosságos szempontjaira vonatkozó reflexiók már a szociológia klasszikusoknál megtalálhatóak, de a 20. században létre is jöttek a tériséghez kapcsolódó szakszociológiák is. Ennek ellenére a szociológia bevett módszertani eszközei közül alapvetően hiányoznak a társadalom térparaméteres jellegét kezelni képes specifikus eljárások, annak ellenére, hogy a térparaméteres jelleg statisztikai szempontból egyértelmű kihatással bír az adatgyűjtés és hipotézistesztelés legalapvetőbb módszereire is. Az előadás során a társadalom térbeli jellegéből adódó módszertani problémák kerülnek fókuszba, ezen belül is kiemelten a mintavételezésből származó adatok megbízhatóságára gyakorolt hatásai.

---

¹ MTA-ELTE-Peripato Összehasonlító Társadalmi Dinamika Kutatócsoport

V. Vallásosság és kisebbségek

Pusztai Bertalan, PhD¹

Etnikus alapú vallási hagyományok karrierje a településfejlesztésben

Előadásomban arra keresek választ, hogy a multietnikus és multikonfesszionális hagyományok milyen szerepet játszhatnak a rendszerváltás utáni két évtized lokális imázsépítési eljárásaiban. Több, hosszabb távú empirikus lokalitáskutatás eredményei alapján elsősorban a katolikus sváb illetve a szerb ortodox hagyományok szerepe és karrierje elemezhető megközelítésünk szempontjából. Terepkutatásaimra alapozva fel kívánom tárni, hogy a gyakran nemzetiségi és emiatt könnyen egzotizálható lokális rítus- és ünnepanyag milyen konkrét körülmények és szereplők hatására emelkedhet egy hely egyediségét felmutatni képes kulturális nyersanyaggá vagy éppen jelentéktelenedhet el a politikai és kulturális elit márkaépítési eljárásaiban. E helyi kulturális, gazdasági és politikai kontextusú változásokat sajátosan befolyásolhatják olyan a lokalitáson kívülről jövő, néha globális hatások, mint a lokalitások kulturális alapú menedzsmentje vagy éppen a szellemi kulturális örökség védelmével kapcsolatos nemzetközi mozgalom. Előadásom tanulsága, hogy a turizmusipar által eladott, gyakran etnikailag és vallásilag kötött helyi hagyományok valójában olyan kulturális nyersanyagok, amelyek megfelelnek a települ

---

¹Szegedi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék

Morvai Laura, PhD hallgató¹

Felekezeti iskolák pedagógusai egy hátrányos helyzetű térségben

Kutatásunk témája a 2010-es törvénymódosítást követően egyházi kézbe átadott iskolák életének átalakulása, a pedagógusok helyzetének változása. A 2010 után az egyházak által átvett iskolák

jelentős része periférián lévő vagy hátrányos helyzetű településeken található. Korábbi kutatások a hátrányok kompenzálásában a vallásos nevelés és az extrakurrikuláris munka jótékony hatásáról számoltak be. A kutatásunk alapvetően B-A-Z megye területére irányult. A kutatásunk az iskolák átvételének okaira, körülményeire, a pedagógusok megváltozott helyzetére, és az ehhez kapcsolódó továbbképzésekre irányult. A kutatás során interjú készült Borsod-Abaúj-Zemplén megye legtöbb iskolát átvett fenntartóival, és a legtöbb ilyen iskolával rendelkező fenntartójának, az Egri Főegyházmegyének, öt iskolájának igazgatójával (részben Hevesből). A legtöbb iskolával rendelkező fenntartók 2010-es törvénymódosítás után átvett iskoláinak pedagógusai között pedig online kérdőíves felmérést végeztünk. A kutatás során feltártuk az iskolák átvételével kapcsolatos tanári tapasztalatokat, s következtetéseket vonhattunk le a különböző iskolafenntartók pedagógus munkával kapcsolatos eltérő elvárás rendszerét illetően.

---

¹Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola

Dusa Ágnes Réka, PhD-hallgató¹

A partiumi hallgatók mobilitási törekvései a nemzeti kisebbségi lét és a felekezeti hovatartozás tükrében

A tanulási és a későbbi munkavállalási mobilitás azért érdekes kérdéskör, mert –ahogyan a nemzetközi és hazai szakirodalomban is felhívják rá a figyelmünket– a tudás alapú társadalomban újfajta egyenlőtlenségeket okozhat, ha egyes társadalmi csoportok kimaradnak a kredit- /diploma- vagy munkavállalási célú mobilitásból, míg más csoportoknak ezek által lehetőségük nyílik a mobilitási tőkéjük növelésére. A mobilitási tőke a nemzetközi hallgatói mobilitás irodalmának egy újfajta értelmezési kerete, mely szerint a mobilitási tőke az emberi tőke részeként a nemzetközi tapasztalatok bővítése útján járul hozzá annak növeléséhez. Sokan önállóan is értelmezik a mobilitási tőkét, mint ami átváltható más tőkefajtákra, s vissza. Az előadás célja, hogy egy 2012-ben, nemzetközi kutatás keretében végzett kérdőíves felmérés (N=1471) alapján választ kapjunk arra a kérdésre, hogy a diákok nemzeti kisebbséghez való tartozása, illetve felekezeti hovatartozása hogyan függ össze a korábbi mobilitási potenciáljukkal, a jövőre vonatkozó mobilitási tervekkel illetve a mobilitási tőkéjükkel. Kulcsszavak: mobilitási tőke, eredményesség, nemzetközi mobilitás

---

¹Debreceni Egyetem, Nevelés- és Művelődéstudományi Doktori Program

Kardos Katalin¹

Felsőoktatási szakkollégiumok és hallgatóságuk Egy országos szakkollégiumi kutatás másodelemzésének tapasztalatai

A hazai szakkollégiumok a magyarországi felsőoktatásban fellelhető tehetséggondozó formák egy sajátos szegmensét alkotják, gyakran sorolják a tehetséggondozási rendszer elemei közé, máskor a civil szféra részeként említik őket. Napjainkra a szakkollégiumi forma a felsőoktatás határozottan értékes részévé vált. Olyan innovációkra képes, olyan módszerek tesztelésének terepe lehet, amelyek később a felsőoktatási rendszer integráns részévé válhatnak. Munkánk elemző

részében az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet megbízásából készített Szakkollégiumi kutatások 2011 adatbázisának az eredeti vizsgálattól eltérő szempontú másodelemzésére vállalkoztunk. Érdeklődésünk középpontjában a felekezeti és egyéb, nem felekezeti szakkollégiumok hallgatóságának vizsgálata áll a közöttük lévő főbb különbségek és hasonlóságok megragadásával. A másodelemzés eredményei nyomán elmondható, hogy a felekezeti szakkollégiumok céljaiban, alapelveiben, pedagógiai módszereiben a társadalmi folyamatok hatására olyan változások következtek be, amelynek révén kiemelkedő feladatukká vált a hátrányosabb társadalmi státusú tehetségek felkarolása.

---

¹Debreceni Egyetem, Humán Tudományok Doktori Iskola

Márkus Zsuzsanna, PhD hallgató¹

A kisebbségi és többségi felekezeti identitás hatása a hallgatók tanulmányi eredményességére

A kisebbségi helyzetben élők tanulási környezetéről és tanulmányi eredményességéről számos elemzés született korábban. Kérdésünk, hogy a kisebbségi tanulók anyanyelvű vagy államnyelvű tanulmányai hatékonyabbak-e a tanulmányi eredményesség és a társadalmi mobilitás szempontjából. A tanulmányok tannyelvének és az anyanyelvnek egymáshoz való viszonyát, ezek a tanulmányi pályafutásra gyakorolt hatásait a felsőoktatás speciális környezetében még nem vizsgálták, a többségi és kisebbségi vallási közösségekhez tartozás hatásait ritkábban vizsgálják. Jelen előadásunkban arra vállalkoztunk, hogy romániai többségi és kisebbségi felekezetekhez tartozó hallgatók felsőoktatási tanulmányi eredményességét hasonlítsuk össze. Az elemzés során a nemzeti és vallási hovatartozáson túl a hallgatók társadalmi státus mutatóit is bevontuk. Elemzésünket a Higher Education for Social Cohesion kutatás 2012-es kérdőíves adatfelvételének nemzetközi adatbázisa alapján végeztük, melynek elemszáma 2619 fő. Elemzésünkben egy- és többváltozós elemzési módszereket is alkalmaztunk, a magyarázó változókat egymással kontrollálva derítettük ki a hallgatók eredményességét meghatározó tényezőket.

---

¹Debreceni Egyetem

Kovács Klára, doktorjelölt¹ - Pusztai Gabriella, Dsc²

Az intézményi integráció hatása a vallásos és sportoló közösségek tagjainak tanulmányi karrierjére

A felsőoktatásban való részvétel magasabb arányok ellenére a hallgatók rosszabb teljesítménye számos diszfunkciót okoz a felsőoktatásban. Emiatt fontos olyan társadalmi tényezőket vizsgálni, melyek segítenek e diszfunkciók megszüntetésében és hozzájárulhatnak a hallgatók eredményességéhez. Ilyen társadalmi tényező lehet az felsőoktatási intézményi integráció. A nevelésszociológia bizonyos csoportokat nem-hagyományosnak felsőoktatási résztvevőknek tekint, amennyiben speciális sajátosságokkal rendelkeznek és alulreprezentáltak társadalmi jelentőségük ellenére. Kutatásunkban két ilyen hallgatói csoportot vizsgálunk: a sportoló és vallásos közösségek tagjait, akadémiai eredményességüket és intézményi integrációjukat tekintve. Arra voltunk kíváncsiak,

hogy mennyire sikerül a kampusz társadalmába integrálódni e csoportok tagjainak, s vajon ez milyen hatással van eredményességükre a hagyományos szocio-kulturális háttérváltozók kontrollja alatt. E kérdések vizsgálatához Tinto integráció-elméletét használtuk. Kutatásunkhoz a HERD kutatás adatbázisát használtuk fel (N= 2618), melynek során romániai és magyarországi felsőoktatásban résztvevő hallgatókat vizsgáltunk 2012-ben.

---

¹Debreceni Egyetem, Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ

²Debreceni Egyetem, Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ

VI. Politikai szocializáció kutatása a magyar szociológiában

A politikai szocializáció kutatása már a hetvenes években megjelent a magyar szociológiában, annak ellenére, hogy az akkori politikai rendszer nem kedvezett neki. Azóta különböző formákban és eléggé változatos témákkal folyamatosan jelen van. A folyamatos jelenlét nem feltétlenül jelent folytonosságot, hiszen bár a kutatók tudnak egymásról, korántsem mindig kapcsolódnak egymás eredményeihez vagy nyitva maradt kérdéseikhez. A szekció célja kettős. Egyrészt a történet pontosabb feltárásával összefoglalhatná magunk és az utánunk jövők számára, hogy mi hogyan történt és mi lett a hozadéka. Ez a magyar szociológiatörténet könyvének egyik fejezetévé válhat. Másrészt, felmutathatja a lehetséges – részben elmulasztott, részben még nyitott – kapcsolódási pontokat, és ezzel aktívan hozzájárulhat a hazai politikai szocializáció kutatások tényleges folytonosságához, és további sikeréhez.

Boros László, CSc¹

Az ifjúság politikai szocializációja kutatás 1980-1989

Az előadás témája a Társadalomtudományi Intézet Ifjúságkutató Csoportjában 1980 és 1989 között elvégzett politikai szocializációs kutatások összegző áttekintése. A kutatási folyamat elméleti, fogalomtisztázó bevezető szakaszból, egy széleskörű, mélyinterjú elővizsgálatból, több kérdőíves felvételtől, egy újabb, már a kérdőíves tapasztalatokra építő mélyinterjú fázisból, és több kötetnyi feldolgozó tanulmány elkészítéséből állt. A fogalmi keretekhez kiindulásul az amerikai politikai szociológia szocializációs modelljeit használtuk fel, ezeket a német és francia tapasztalatokkal szembesítettük, végül kialakítottuk a nyolcvanas évek eleji Magyarország sajátosságainak megfelelő elméleti konstrukciót. Az első strukturált mélyinterjú kutatás iskolákban került lebonyolításra, 13 illetve 17 éves tanulókkal, általános iskolákban, gimnáziumokban, szakközépiskolákban, szakmunkásképzőkben direkt személyes beszélgetések keretében. Ezekből kibontakozott az átpolitizált látszat mögötti depolitizált iskolai és családi szocializációs mező, amely a politikától eltávolításhoz vezetett. Ez látszattervekenységé erodálta az ifjúsági szervezetek politikai dimenzióját is.

---

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem

Csákó Mihály, CSc¹

Tizenévesek a rendszerváltás után

A rendszerváltással csaknem egyidőben, Liskó Ilona és az ELTE szociológus hallgatóinak kezdeményezésére indult az a kutatás, amely az évek alatt oktató-kutató műhellyé fejlődött az ELTE Társadalomtudományi Karán. A serdülők politikai szocializációját hetedikes, kilencedikes, tizenegyedikes és végzős középiskolás mintákon vizsgáltuk. A politikai szocializáció kutatásához a műhely fő hozzájárulásának a nagyon hasonló kérdőívvel történt rendszeresen ismételt adatfelvételeket tartom, valamint az intézményközi együttműködés szorgalmazását. A kutatások elsősorban az iskolatípusok, a nemek és a családi háttér szerinti különbségeket tárták fel, végül pedig a családi politikai szocializáció kutatása felé fordultak. A műhely vezető kutatói: Csákó Mihály (CSc), Murányi István (PhD), Sik Domonkos (PhD) és Szabó Ildikó (DSc), de rendszeresen vagy többször részt vett a munkában Bognár Adrienn (PTE), Domokos Tamás (Echo Survey), és Nárai Márta (SZE).

---

¹Wesley János Lelkészképző Főiskola

Csepeli György, DsC¹

Politikai szocializáció kutatás a rendszerváltás előtt és után

Szabó Ildikóval kezdtem el a politikai szocializációs kutatását, részeként a magam, elsősorban nemzeti identitással foglalkozó kutatásának. A kutatások eredményei felkeltették Völgyes Iván, Tőkés Rudolf, Willem Langeveld, Bernhard Claussen érdeklődését, ami lehetővé tette a nemzetközi szintre való kilépést. Aktívan részt vettünk az IPSA Political Education Research Group munkájában, együtt Kéri Lászlóval, Békés Zoltánnal és Stumpf Istvánnal, akikkel együtt a rendszerváltást követően nagy mintán végzett kutatásokat folytattunk. Az államszocializmus idején végzett kutatások eredményei a kettős kötöttség keretében voltak értelmezhetők, a rendszerváltást követő kutatások a demokratikus értékekhez való viszony alakulására derítettek fényt.

---

¹ELTE Társadalomtudományi Kar

Murányi István, PhD¹

A "már nem Elvtárs, még nem Úr" generáció

Az ötvenes évek végén, illetve a hatvanas évek elején született, de már egyetemi képzésben részesült (részesülhetett) - igaz, még csak egy helyen (ELTE) - szociológus generáció több tagjának szakmai érdeklődése nem véletlenül irányult - Gombár Csaba korabeli kifejezésével élve - a "politika parttalan világára". A késő kádári "langyos" államszocializmus érdekes és izgalmas közeget kínált a politikai szocializáció kutatására, de - eltekintve a Gázsó-Kéri koordinálta PTI csoporttól - a nemzetközi jelenlét ellenére sem voltak intézményekhez kötődő szisztematikus kutatások, csupán néhány magányos kutató publikált, illetve végzett empirikus kutatásokat (pl. Szabó Ildikó, Csepeli György). A téma iránt érdeklődő akkori fiatal szociológusok és a szakmai példaképnek

tekintett előző generáció közötti személyes kapcsolatok nem pótolhatták az intézményekhez kötődő 'iskolákat', illetve a közös projekteket (igaz, akkor még kutatásnak hívtuk). A rendszerváltozást követő politikai, illetve oktatási-tudományos intézményeket érintő változások ebben a tekintetben nem hoztak pozitív változást. Az előadás elsősorban ennek okait tárgyalja az immáron megöszült generáció tapasztalatira támaszkodva.

---

¹Debreceni Egyetem

Sik Domonkos, PhD¹

Demokratikus kultúra és modernizáció

Az előadásban a demokratikus kultúra kialakulása és a modernizáció közötti kapcsolatot vizsgálom. Álláspontom szerint a - rendszerváltás egésze szempontjából központi jelentőségű - demokratikus kultúra kialakulásának megértését a modernizáció tágabb összefüggései teszik lehetővé. A modernizáció folyamatának elméleti tisztázására kortárs társadalomelméletek - többek között Bourdieu, Habermas és Luhmann – alapján korábban „A modernizáció ingája” című könyvemben tettem kísérletet. Az ott kifejtett elmélet alapján a különböző régiókat ezúttal eltérő modernizációs konstellációkként jellemezem. Az állampolgári szocializáció ideáltípusait e konstellációk segítségével értelmezem, egyúttal arra is törekedve, hogy a demokratikus kultúra kialakulásának szempontjai alapján kordiagnózist vázoljak fel. Az állampolgári szocializáció ideáltípusainak megalkotásához felhasznált adatbázist országos reprezentatív minta alapján kiválasztott, 2011-ben lekérdezett, 5000 db. középiskolással készült önkitöltős kérdőív alkotja (OTKA K78579).

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem, KRE

VII. Tudomány, technológia és társadalom

Szekció a tudomány, technológia és társadalom hármásának kapcsolódási pontjait járja körül. Míg számos országban az STS (Science and Technology Studies) egy már elfogadott és egyben intézményesült kutatási terület, addig Magyarországon több kisebb kutatócsoport foglalkozik egymástól függetlenül hasonló kérdésekkel. A szekció a hazai kutatások közötti kapcsolódási pontokat igyekszik megerősíteni és bemutatni a terület sokszínűségét az innováció, az infokommunikációs eszközök, a különféle orvosi és biotechnológiák és a fenntarthatóság kérdéseire reflektálva.

Bauer Zsófia, PhD hallgató¹

Meddőség és reprodukciós technológiák megélése a digitális korban

A meddőség és az akaratlan gyermektelenség egyszerre tekinthető mind individuális, mind családi krízishelyzetnek, hiszen a gyermekvállalás gyakorlatilag elválaszthatatlan és természetes része a családi életútnak. A XXI. században egyre gyakrabban fordulnak a fogamzási problémákkal küzdők a különböző reprodukciós eljárásokhoz. A kezelési folyamat ugyanakkor hosszadalmas és gyakran fizikailag, anyagilag és emocionálisan is megterhelő. A bemutatott kutatás (a K 108981 OTKA pályázat támogatásával) a meddőség kezelési eljárásban résztvevő nők tapasztalatait és élményeit vizsgálja, arra a kérdésre keresvén választ, hogy melyek a technológiával való kontaktusuk során felmerülő legfőbb témák és problémák. A vizsgálat kiterjed mind a meddőség, mind a kezelés során tapasztalt gyakorlatok és az általuk kiváltott érzelmek elemzésére. A választott módszer, az internetes fórumok kvalitatív adatelemzése lehetőséget nyújtott arra, hogy a kutatói jelenlét befolyása nélkül a természetes diskurzus kerüljön elemzésre. A bemutatott témák a különböző kezelési eljárásokat és az ehhez kapcsolódó élményeket, valamint az orvos-beteg kapcsolatának jellemzőit foglalják magukba.

---

¹Budapesti Corvinus Egyetem

Takács Erzsébet, PhD¹

Az ultrahang szerepe az élet kezdetére és végére vonatkozó orvosi beavatkozásokban

Előadásomban – Foucault biohatalom-teóriáját továbbgondoló francia és angolszász szerzőket ismertetve – a közhatalom testre irányuló beavatkozásainak új formáit mutatom be, olyan konkrét, mindennapi gyakorlatok kapcsán, mint a fogamzásgátlás, az abortusz és a mesterséges megtermékenyítés. Adott társadalmakban – miként hazánkban is –, a testtel kapcsolatos kérdésekben kötelező konzultálni az orvosi mezőbe tartozó szakértőkkel, akik az élet kezdetére és végére vonatkozóan determináló információkkal látják el pácienseiket, ugyanakkor a beavatkozásról vagy ennek elutasításáról is dönthetnek. A döntésben meghatározó szerepe van a biológiai képalkotásnak, s az ezzel párhuzamosan fejlődő prenatális diagnosztikának. Ugyanis a „szem pozitívizmusának” nevezett sajátos szakmai illúzió, azaz a látottak szolgálnak a beavatkozásokhoz bizonyítékkul, a toleranciaküszöb fizikai elváltozásokhoz igazítása például azzal, hogy nézhetetlennek állítják be a fizikailag nem ijesztő jelenségeket – például a belső elváltozásokat –, és nézhetőnek azt, ami nem az. Bemutatom, hogyan vesz részt a döntésben az UH-os eljárás, illetve hogyan változtatja meg az eljárás a magzat ontológikus kategóriáit is.

---

¹Debreceni Egyetem, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Vicsek Lilla Mária, PhD¹

Kapcsolódások a biotechnológiai nyilvánosság színterei között

Magyarországon a biotechnológiákhoz kapcsoló kérdések sokkal kevésbé vannak előtérben a nyilvánosságban, mint egyes nyugati társadalmakban. Az előadás alapjául szolgáló - OTKA által támogatott - kutatás azt tűzte ki célul, hogy megvizsgálja egyes biotechnológiák médiaképe és lakossági megítélése közötti kapcsolódási pontokat. A fókuszcsoportos eredmények azt mutatták, hogy mind az összejt, mind a génmódosított növények témakör kapcsán a média domináns értelmezési keretének számos eleme megjelent a közönség tagjainak érvelésében. Az eredmények összhangban vannak a framing elméletek számos megállapításával, ugyanakkor az analógiai sémák/érvelés bizonyos mértékű szerepét is ki lehetett mutatni. Az eredmények azt mutatják tehát, hogy még olyan társadalmi feltételek között is, amikor a médiában ugyan tárgyalásra kerül egy tudományos kérdéskör, csak nagymértékben háttérbe szorítva, a framing hatások potenciálisan érvényesülhetnek. Az eredmények arra is rávilágítanak, hogy a hírközlésben jelenlévő egyes hiányok tükröződhetnek a közönség tagjainak diskurzusaiban, ezáltal hozzájárulván ahhoz, hogy sérüljön a laikusok „tudományos állampolgársága”.

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

Dén-Nagy Ildikó, PhD hallgató¹

Couchsurfing: a bizalom technológiai

Alig néhány év alatt az internet olyan új, tömeges kooperatív formák megjelenését tette lehetővé, amelyek a gazdaság korábban ismeretlen szervező erejeként kezdtek el funkcionálni új piaci és társadalmi mechanizmusokat eredményezve. Új logikát követő, gyakran nem monetáris alapokon nyugvó radikálisan más alapokon szerveződő modellek jelentek meg. Elemzésünk tárgya a CouchSurfing közösség is egy ilyen új szerveződési modellként értelmezhető. A CouchSurfing egy olyan online közösség, ahol ingyenesen nyújtanak a tagok egymásnak elsősorban szállást, illetve ehhez kapcsolódóan egyéb vendéglátó szolgáltatásokat is. Valódi reciprocitásról van szó, amely közösségi szinten, tehát indirekt módon biztosít kölcsönösséget. Előadásunkban röviden bemutatjuk a CouchSurfing rendszerét, a partnerkeresés módját és a cserehálózat típusát. Ezek után megvizsgáljuk, hogy milyen technikai háttérrel nyújt a CouchSurfing rendszere a közösségen belüli bizalom fenntartására. Végül a közösség tagjai körében végzett kvalitatív interjúkra támaszkodva bemutatjuk, hogy a tagok mennyire és milyen formában használják fel ezeket a bizalmi mechanizmusukat a partnerkeresésénél.

---

¹ FORTE Communications Korlátolt Felelősségű Társaság

Csóky Ákos, PhD hallgató¹ - Fehér Katalin, PhD²

Énkomponálás, avagy az én digitális konstrukciójának művészete

Az énbemutatás, vagyis az én társas reprezentációja az internet alapú kommunikációs hálózatban résztvevők esetében párhuzamosan zajlik az on-line és az off-line térben. A neten létezők digitális identitása – mely együttesen tartalmazza az általuk közölt és a róluk gyártott tartalmakat – egy folyamatosan alakuló, diffúz, megfoghatatlan, ugyanakkor bárki számára hozzáférhető összképet alkot. Az én-szervezés szempontrendszer, az énbemutatás axiómái is újradefiniálандók a digitális térben. Saját homlokzatunk legfőbb és leginkább előtérbe tolt eleme a közösségi oldalakon lévő bemutatkozó adatlapunk, mely az első benyomáshoz hasonló fontosságúvá vált az interneten közvetített személyesítés folyamatában. Az énkomponálás művészet, melyben saját identitásunk digitális lenyomatát megkonstruáljuk és folyamatos ellenőrzés mellett karbantartjuk. Ezt az alkotói folyamatot kívánjuk bemutatni egy empirikus kutatáson keresztül, melyben 650 db Facebook profil részletes elemzését végeztük el aszerint, hogy az egyén milyen környezetbe, milyen érzelmi tónusok mentén, milyen textuális és milyen képi kontextusba ágyazza be saját magát.

---

¹, Digital Identity Agency Magyarország Kft.

² Budapesti Gazdasági Főiskola Kutatóközpont

Faludi Julianna, PhD hallgató¹

Modularitás, szervezet és technológia

A technológia alapú, elsősorban fizikai tárgyak előállítására specializálódott iparágak szerteágazó és sokirányú elemzéseinek eredményeit egyre szélesebb körben tesztelik a szolgáltatások speciális területén. A tudás ökoszisztémában szervezett termelés komplex rendszerének megértése kihívást jelent a hagyományosan tranzakciós költségek és a tulajdonjogok elmélete által nyújtott elemzési keretek számára. Jellemzők a szervezeteken belül és keresztül átívelő projekt-alapú és dinamikus munkaszervezés, a speciális tudásokon alapuló munka, a szervezet képességeinek és innovációs potenciáljának erősítése külső források bevonásával (outsourcing vagy open/ user innovation, stb formákkal). A tudás-intenzív termelés dinamikus szervezeti határainak vizsgálatához a modularitás elmélet alkalmazható megoldásokat nyújt. A modularitás elméletén nyugvó technológiai-alapú iparágakat vizsgáló kutatások tapasztalatai továbbá, a tudás-intenzív szolgáltatások vizsgálatában fontos támpontul szolgálnak. Jelen kutatás a fenti keretek alkalmazásában úttörő, és újszerű megoldásokat először alkalmazó, felépítésükben, küldetésükben stb. látszólag igen különböző szervezeteket vesz górcső alá.

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

Ferencz Zoltán, PhD¹ - Vári Anna, PhD²

Módszertan új technológiák fenntarthatóságának értékeléséhez – egy nemzetközi kutatás eredményei

Az elmúlt évtizedek technikai vívmányai közül jó néhány jelentősen megváltoztatta az emberek életét. A technológia az előnyök mellett nagyfokú bizonytalanságot, kockázatokat hordoz, így társadalmi megítélésük ellentmondásos. Szükség van az új technológiák bevezetésével összefüggő jövőbeli hatások előrejelzésére, elemzésére. Bár e területen számos módszer született, hiányzik egy olyan egységes módszertan, amelynek segítségével különféle technológiák, illetve ezek fejlesztési variánsai hatásaikat tekintve értékelhetőek és egymással összehasonlíthatóak lennének. Az „Egységes módszertan kidolgozása és alkalmazása technológiák előzetes fenntarthatósági értékeléséhez” (PROSUITE) című, 2009-2013 között zajló EU FP7 projekt kidolgozott egy koherens, tudományosan megalapozott és széleskörűen elfogadott módszertant az új technológiák környezeti, gazdasági és társadalmi hatásainak értékeléséhez. A projektben választ adtunk arra, hogy (i) hogyan lehet kombinálni a technológiákkal kapcsolatos előrejelzéseket az életciklus közelítésekkel, illetve (ii) hogyan lehet integrálni a fenntarthatóság környezeti, gazdasági és társadalmi vetületeit.

---

¹MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

²MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

VIII. Településszociológiák - A konfliktusokkal terhes település

Az elmúlt 50 évben a hazai város- és településszociológiával foglalkozó kutatóknak egyre sokasodó probléma vizsgálatára akadt okuk. A vizsgálatok főleg empirikus vizsgálatok voltak, melyek egy része kevésbé, vagy egyre kevésbé kapcsolódott össze az elméletekkel. A szekció ebből a háttérből indul ki, és rövid (max. 10 perces) probléma felvetésekből és a felvetett problémák megvitatásából áll. A kutatási irányok közül négy - szegregáció, lakáshelyzet, szuburbanizáció-dzsentrifikáció, várostervezés- képviselőjét kértük fel vitaindításra a következő menetrend szerint:

-
- A rendszerváltás után eltelt húsz évben végzett vizsgálataik közül mutassa be azt az egyet, amelyik a legjobban reprezentálja az adott kutatási irányt. Ehhez a következő kérdéseket válaszolja meg:
  - Milyen elméleti keretbe ágyazottan vizsgálta a problémát?
  - Ez az elméleti keret mennyire felelt meg céljainak, milyen nehézségek voltak?
  - Milyen irányba lehetne továbbfejleszteni azt az elméletet, melybe ágyazottan a problémát vizsgálta?
  - Milyen módszereket használt? Ezeknek mely korlátai voltak lényegesek?
  - Amennyiben releváns: A makroszint hogyan befolyásolja a mikroszintet?
  - A kutatás fő eredményei.
  - Hogyan folytatja tovább a munkát?
-

Kocsis János Balázs, PhD¹

Policentrikus városfejlődés társadalmi hatásai Budapest nyugati peremén

A tavaly zárult OTKA PD 77410 kutatásom során kvalitatív és kvantitatív módszerekkel tártam föl, milyen változások zajlanak le Budapest délnyugati agglomerációjában, hat településen. A vizsgálat illeszkedik egy nagyjából 15 éve zajló kutatási folyamatban, amelyben a szuburbanizációs folyamatok társadalmi hatásait vizsgálom. A vizsgálat eredményei szerint az elmúlt évtizedben a városfejlődési folyamatok új szakaszba léptek, amely alapvetően átalakítja a centrum-periféria viszonyt, és ennek keretében a helyi társadalmakat is. A policentrikus városfejlődés erőteljesen jelentkezik Budapest agglomerációjában, egyre inkább a metropolisz-térség típusú tér- és társadalmi szerkezetet alakítva ki, hasonlóan az európai városfejlődési folyamatokhoz. Előadásomban részben a policentrikus városfejlődés megnyilvánulásait, részint a jelenlegi és a korábbi szuburbán folyamatoknak a helyi társadalomra gyakorolt hatását mutatom be és elemzem.

---

¹Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, GTK

IX. Ökológiai változások és társadalmi rugalmasság

Milyen társadalmi, gazdasági, politikai vagy más akadályok miatt nem történnek meg a szakemberek által szükségesnek tartott érdemi változások? A szekcióülésen különböző szakterületek képviselőivel - elsősorban a természet várható változásaival foglalkozva - erre a kérdésre keressük a választ.

Lányi András, PhD¹

De hol késik a válasz?

Az bioszféra krízis kihívására adott válasz elmaradása vagy alkalmatlansága világszerte jelzi azoknak kommunikációs rendszereknek a működési zavarát, amelyeknek hasonló kihívások esetén döntő szerepet tulajdonítanak a társadalmi önkorrekció folyamataiban. Ezek közül a tudomány, az oktatás és a tájékoztatás-véleményformálás alrendszerére vetünk futó pillantást az előadás keretei között. Magyarozhatjuk-e az ökológiai tematika sajátos vonásaival a válasz késedelmes vagy inadekvát voltát? Vagy pedig ez utóbbiak inkább a tudományos üzem, a tömegmédiá és a közoktatás működési zavaraira világítanak rá.

---

¹ELTE Társadalomtudományi Kar

Kiss Tibor, CSc¹

A rugalmatlanság okai rendszerszemléletű megközelítésben

A rendszerszemléletű megközelítés több olyan dologra is választ adhat, amelyet a jelenlegi analitikus gondolkodásmóddal nehéz megérteni, megmagyarázni. A rendszerben a berögzült eljárások, megszokott tevékenységi formák erősebbek, mint egy a jövőben – valószínűsíthetően – bekövetkező esemény. Hasonló probléma a lineáris gondolkodásunk a nemlineáris világban, aminek egyik példája lehet az Északi-sarkon a jégterületnek a vártnál gyorsabb ütemű csökkenése.

---

¹Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar

Faragó Tibor, CSc¹

A társadalom és a környezet globális szintű konfliktusa: a tudományos felismerés és a politikai elismerés kezdetei

Az 1960-as évektől kezdődően a mind kiterjedtebb megfigyeléseknek, elemzéseknek köszönhetően erősödött a felismerés, hogy egyes társadalmi-gazdasági tevékenységek már globális léptékű környezeti hatásokkal járhatnak együtt. Nem kifejezetten a földi környezetért érzett felelősség vezetett el a politika szintjén a nemzetközi együttműködés megalapozására, hanem annak belátása, hogy a környezeti feltételek változása visszahat a társadalmakra. A hidegháború feszült viszonyai ellenére e téren megtörténtek az első lépések a kelet-nyugati kapcsolatok fejlesztésére, s a fejlődő országok is szorgalmazták az együttműködést. A közvélemény aggódni kezdett a káros hatások miatt és létrejöttek az első nemzetközileg is jelentős környezetvédő mozgalmak. A társadalmi-gazdasági és környezeti folyamatok kölcsönhatásával foglalkozó multilaterális politikai együttműködésnek az ENSZ biztosított intézményes keretet. Az évtizedekkel ezelőtti történések felidézésével, értékelésével arra a kérdésre is keressük a választ, hogy napjainkban miként kellene erősíteni a nemzetközi tudományos és politikai együttműködést a környezeti problémák megoldása érdekében.

---

¹ELTE-KDI oktató, Szt. István Egyetem

Ferencz Zoltán, PhD¹

A katasztrófhelyzetekre való felkészülés lehetőségei és a megelőzés akadályai

A klímaváltozáshoz kapcsolódóan világszerte gyakoribbá és intenzívebbé válnak az extrém időjárási események, mint például az intenzív esőzések, szélviharok, hóhullámok. Ezek már ma is nagy terhet jelentenek a háztartásoknak, vállalatoknak, és kormányoknak. A terhek a különféle csoportokat, szervezeteket természetesen nem azonos módon érintik. A kockázatoknak kitetteket érő hatások függenek a földrajzi viszonyoktól, a társadalmi, gazdasági, kulturális sajátosságoktól, például az érintettek egészségi állapotától, pénzügyi helyzetétől, képzettségétől, a kockázatokra való felkészültségétől, stb. Az ilyen típusú, ún. sérülékenységi tényezők feltárása és a közöttük

fennálló komplex összefüggések megértése segíthet a nemkívánatos hatások csökkentésében. Az elmúlt másfél évtized kutatási eredményei alapján azt próbálom bemutatni, hogy a katasztrófa-helyzetekre való felkészülés hogyan csökkenti a sérülékenységet, melyek azok a tényezők, amelyek segítik, illetve gátolják ezt a folyamatot.

---

¹MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológiai Intézet

Antal Z. László, CSc¹

A természet- és a társadalomtudományok különböző válaszai az ökológiai válságra

A természettudományi kutatások eredményei alapján egyértelműen megállapítható, hogy emberiség egésze a természetben meglévő lehetőségeknél többet fogyaszt, és az is, hogy ennek következményei ma már embert érintenek. A „határátlépések” következménye többek között az energiaforrások és az édesvízkészletek kimerülés és az éghajlat változása. Ezek az elsősorban természettudományos kutatásokból származó eredmények olyan új kérdéseket vetnek fel a társadalomtudósok számára, amelyekre eddig az uralkodó társadalomtudományi paradigmák keretei között nem sikerült megtalálni a megfelelő választ. Az elmúlt évtizedekben több olyan tudományos mű jelent már meg, amelyek új elméleti keretek között keresik a megoldást a természet és a társadalom között megbomlott harmónia helyreállítása érdekében. Az egyik új megközelítés például a természet és a társadalom egységes egészként való szemlélete. Előadásomban azt mutatom be, hogy a természetben történő változások miatt az uralkodó társadalomtudományi paradigmák válságba kerültek és azt, hogy az új elméletek megjelenése szintén e válság jeleként is értelmezhetőek.

---

¹MTA TK Szociológia Intézet

X. Társadalmi nemek kutatása Magyarországon: paradigmaváltások szorításában

Joó Mária, PhD¹

Szex és evolúció-feminista kritikai szempontok

Az evolúciós pszichológia (lánykori nevén szocio-biológia) és humánétológia szövetsége a magyar tudományos életben uralkodó felfogássá látszik válni és vele nemi különbségek az evolúciós magyarázata: a poligám férfi és monogám női szexuális viselkedés a természetes kiválasztódás során sikeresnek bizonyultak. Ezáltal a tradicionális nemi különbségeknek a darwinizmus tekintélye ad tudományos legitimitást, ami a neokonzervativizmus nemi politikáját is legitimálja. Előadásomban a szexualitás tekintetében egyrészt az elmélet tudományos szintjét vizsgálom Bereczkei Tamás munkáiban (számos kötet, tankönyv szerzője, legutóbb Rejtett indítékok a párkapcsolatokban. Vonzalom, párválasztás, szexualitás c. 2012), másrészt a populáris változatot Szendi Gábor két, a Nőről írott könyvében(A Nő felemelkedése és tündöklése (2008) A nő élete. Mit hoz a jövő? (2012)

---

¹ Eötvös Loránd Tudományegyetem

Molnár Csilla, PhD¹

Feminizmus és anarchizmus avagy "középkori inkvizíció a 21. századi Magyarországon"

Előadásom első részében az anarchizmus elméletét tekintem át kortárs feminista nézőpontból. Feltételezésem szerint a feminista és anarchista mozgalmak a modernség két eltérő problematikájára adott válaszok, ezért is különböznek – legalábbis egy ideig – minden kézenfekvőnek látszó egyezésük ellenére. Paul Feyerabend tudományos anarchizmus elemélete nyomán is az anarchizmus tudományfelfogására helyezem a hangsúlyt. Arra szeretnék választ kapni, hogy milyen tudományos, konkrétan orvosi gyakorlatot tudunk megfeleltetni napjainkban a feminista anarchizmus világszemléletének. Előadásom második felében a felvetett összefüggésen belül Geréb Ágnes szülész-nőgyógyász sorsát vizsgálom, melynek értelmezése során összefüggésbe hozható napjaink feminista mozgalma és a posztmodern anarchizmus. Geréb Ágnes működése egyrészt az uralom elvén alapuló szakmai-hatalmi érvényesség és erkölcsi rend kétségbevonása, másrészt egy nő küzdelme hivatása területén a férfidominanciával és a férfiak által vallott kizárólagosságra igényt tartó értelmezésekkel szemben. Miközben köztudott, hogy gyermekek tucatjai halnak meg évente a magyar kórházakban a hivatalos ellátórendszer keretén belül, de halálukért a legkritikább esetben vonják felelősségre a vétkes szülészorvost, aki a férfiak által kisajátított szakma képviselője.

---

¹Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar

Kutrovátz Kitti, PhD hallgató¹

Az apaság és a munkahelyi elvárások kapcsolatának vizsgálata

Az 1980-as években induló férfikutatások keretein belül egyre többen fordulnak az apaság vizsgálata felé. Létrejött az apaság egy új ideálja, mely szerint a férfi a gyermekgondozásban aktív szerepet játszik, a szülői felelősséget egyenlően osztja meg partnerével. A work-life balance problémája így egyre jobban érintheti az apákat is, erre utalnak a férfiak munka-magánélet konfliktusát vizsgálati tárgyul tévő bővülőben lévő nemzetközi kutatások. Az új apai értékek merőben ellentmondanak a korábbi jövedelemszerző pozíciót betöltő férfi képének. Ezzel egyidejűleg azonban a munkaerőpiac is jelentős átalakulásokat ment keresztül: az információs technológiák térhódítása átszervezte a munkavégzést, a munkaformák differenciálódnak, térben és időben rugalmassá válnak. Az apaságot és a munkaerőpiacot, nemek közötti egyenlőtlenséget elemző szakirodalmak összekapcsolására vállalkozom. Előadásom célja, hogy az új strukturáló elvekre épülő posztfordista munkapiac kenyérkereső apai identitásra gyakorolt hatását a nemzetközi trendeket alapul véve mutassam be. Egy nagyvállalatnál készített vizsgálattal ezen trendek és elméletek magyarországi empirikus tesztelésére is kísérletet teszek.

---

¹Budapesti Corvinus Egyetem

Nagy Beáta, CSc¹

Természetes szegregáció? Kísérlet egy szervezeti nemi rend feltárására

A Massachusetts Institute of Technology (MIT) elindította a középiskolás diáklányokat megcélzó programját: Women's Technology Program címmel, hogy bátorítsa a lányok belépését a műszaki területekre. A Harvey Mudd College is elkezdte átszervezni a műszaki felsőoktatását, hogy ne csak azok számára legyen vonzó, akik már kiskoruktól kezdve amúgy is ebben a területben gondolkodtak. Az előadásban annak a kérdésnek egy részterületét szeretném körbejárni, hogy miért megy kevés lány ezekre a területekre, milyen vélekedések vannak a nemek eltérő pályaválasztásáról, a nemi jellegzetességekről és szerepekről, és az esetleges támogató intézkedésekről. A kérdés megválaszolására 2012 januárjában szociológiai kutatást folytattam a hazai műszaki felsőoktatás egyik meghatározó, nagy hagyománnyal rendelkező műszaki felsőoktatási intézményében. A cél az volt, hogy feltérképezzem az oktatók véleményét és ismereteit a lány- és fiúhallgatók eltérő jelenlétéről, vagyis a lányok jelentős alulreprezentációjáról, a jelenség okairól, egyszerűsítve feltárjam a szervezet nemi rendjét (gended order).

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

Geszler Nikolett, PhD hallgató¹

Férfi menedzserek

A 20. század vége felé a feminizmus és a szervezetkutatás egyre több kérdésben közös pontra lelt. Intenzíven vizsgálták, hogy a látszólag semleges munkahelyi szervezetek alatt meghúzódik egy nemekkel átítatott struktúra, amelyik a férfiak által követett foglalkozási pályát emeli normává, kizárva és/vagy hátrányba hozva ezáltal a női munkavállalók jelentős részét a szervezeti hatalomból. Ezzel párhuzamosan egyre több kutató érdeklődéssel fordult a férfiak sajátos tapasztalatai felé. Bár a legtöbb menedzseri pozíciót még mindig elsősorban férfiak töltik be, különösen a topmenedzseri szinten, az ő társadalmi pozíciójukról kevés gender-specifikus ismeretünk van. A szervezetelméleti szakirodalom – kevés kivételtől eltekintve - figyelmen kívül hagyta a jelenség gender természetét. Ennek oka, hogy a menedzsment maskulin jellegét gyakran garantálnak tekintették. Az utóbbi két évtizedben jelentek meg azok a megközelítések, amelyek a menedzsment, a hatalom és a maskulinitások kapcsolatát együttesen elemzik. Előadásomban a maskulinitás-koncepciók és menedzsment szakirodalom metszéspontját szeretném röviden bemutatni, elsősorban Kanter, Acker, Connell, Collinson és Hearn munkáin keresztül.

---

¹ Budapesti Corvinus Egyetem

Szóró Ilona, Dr. Univ.¹

A hiányzó könyv. A társadalmi nemekkel kapcsolatos könyvkiadás húsz éve

Az ezredforduló időszakáig a társadalmi nemekkel kapcsolatos könyvkiadás, a témának a könyvtárakban vagy könyvesboltokban való megjelenése, az általános olvasói érdeklődés rendkívül

szűk körűnek mutatkozott. A kiadók, még a kérdés iránti érdeklődés esetén is komoly anyagi kockázatot láttak ilyen jellegű művek megjelentetésében. A könyvtárak, boltok, ha egyáltalán értesültek a kis példányszámban kiadott könyvekről, nagyobb olvasói kereslet híján csak ritkán és keveset rendeltek. A 2000-es években valamelyest változott a helyzet. A korábbinál több kiadó kapcsolódott be a folyamatba, bővült a kiadványok száma, fokozottabb olvasói igény nyilvánult meg irántuk. A társadalmi nemek témaköre azonban továbbra is a könyvkiadás periferiáján mozog, elmarad számos más társadalomtudományi kérdéskör mögött. Kevés a szélesebb olvasókörnek szóló kiadvány. A könyvtárak többségében nem ismerik, nem kezelik önállóként ezt a szakterületet. A publikációs folyamat intézményes elemei: a kiadó, a terjesztő, a könyvtár és a könyvesbolt tevékenységének, motívumainak és tapasztalatainak vizsgálatán keresztül ellentmondásos kép bontakozik ki a társadalmi nemekkel kapcsolatos könyvkiadás helyzetéről.

---

¹Könyvtárellátó Nonprofit Kft. Kódex Könyváruház és Tankönyvcentrum

XI. Rétegződésmodell 2.0

Kabai Imre PhD – Kenéz Anikó – Krisztián Viktor – Gonda Ágnes – Iharosi Tamás¹

"Rétegződésmodell 2.0" Kísérlet a magyar friss diplomás fiatalok réteghelyzetének többdimenziós elemzésére

Előadásunkban arra vállalkozunk, hogy „újrarendezzük”, egy konkrét feladathoz kapcsolódóan átalakítsuk tanárunk, Kabai Imre korábban kialakított rétegződésmodelljét, amely egyfajta választ adhat azokra az új – a posztmodern „individualizációs” társadalmi folyamatok hatásaiból eredő – kihívásokra, amelyek alapjaiban megkérdőjelezték (Ulrich Beck szavaival élve: „az irrelevancia duzzogójába küldték”) a társadalomkutatók eddig használt, megbízható hierarchikus tagozódási modelljeit. Konstrukciónk négy elemből áll. Empirikus adatok révén azt vizsgáljuk, hogy: a kiválasztott populáció tagjai „honnan jöttek” (szüleik réteghelyzete); „hova jutottak” (a megkerdezettek réteghelyzete); „hogyan jutottak ideig” (új elem a modellünkben az „életutak”, a tanulás, a munkába állás, a szülői ház elhagyása, a párkapcsolat és a gyermekvállalás életeseményei révén kialakított típuscsoportok); „milyen körülmények között” (ide néhány további alapvető szociológiai tényezőt soroltunk: neme, lakóhelye, jövedelmi viszonyai – a Ferge-modell „hiányzó változóiból” merítettünk). E négy tényező együttes empirikus magyarázó modelljét alkottuk meg és teszteltük egy többdimenziós variancia-analízis eljárás révén, végzett hallgatók adatbázisán.

---

¹ Mindannyian a Zsigmond Király Főiskola Társadalomtudományi Kutatóközpontjának (ZSKF TKK) a munkatársai.

XII. Családok sokszínűsége és új családformák

Napjaink egyik legmeghatározóbb társadalmi jelensége a családok átalakulása, az új családformák megjelenése. Az új családformák mögött számos társadalmi változás húzódik meg. Ezzel párhuzamosan a családok pluralizációja nemcsak következménye a társadalmi változásoknak, hanem újabb változások előidézője is lehet. Jelen szekció célja, hogy teret adjon azoknak a csa-

ládszociológiai kutatásoknak, amelyek fókuszában a családdal kapcsolatos szociológiai és demográfiai változások feltárása áll.

Engler Ágnes, PhD¹ – Fényes Hajnalka, PhD Habil²

Család mellett diplomát szerzett nők munkakarrierje

Korábbi vizsgálatainkhoz alkalmazkodva társadalmi nemi kérdésekkel foglalkozunk az oktatás és a gazdaság területén mozogva. Jelen előadásban a felsőfokú tanulmányaikat család mellett folytató hallgatók pályafutását kísérik figyelemmel. Arra keressük a választ, hogyan alakulnak az eredményességi mutatók a tanulás, a munka és a család összefüggésében az egyén életútján, hogyan konvertálható a megszerzett tudás a munkaerőpiacon a gyermeket nevelők számára. Kutatásunkban a 2008 és 2010-ben levelezős tagozaton végzett egykori hallgatóknak munkaerő-piaci sikerességének meghatározó tényezőit vizsgáljuk, különös tekintettel a gyermekvállalás hatására. Bemutatjuk továbbá a Tanuló régiók: elmélettől a valóságig című OTKA kutatás (2013, K-101867; N=1092) vonatkozó eredményeit. Hipotézisünk szerint a nők karrierútjában nehezen összeegyeztethető a szakmai és magánéleti karrier. Kutatási módszerünk kvantitatív, amelyhez a Diplomás Pályakövető Rendszer 2011-es adatbázist használtuk fel az Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft engedélyével. A munkaerő-piaci sikerességre ható tényezőket lineáris és logisztikus regressziós elemzéssel tártuk fel, lépcsőzetesen bevonva a változókat. (N=3046)

---

¹Debreceni Egyetem BTK Neveléstudományok Intézete

²Debreceni Egyetem Politikatudományi és Szociológiai Intézete

Gergely Orsolya, PhD¹

Minek nevezzek? Házasságról, gerekszületésről egy mai székellyöldi város példáján

Miről árulkodhat a házasság utáni vezetéknev? Milyen új szokások, ha úgy tetszik divatok kezdik felütni a fejüket a házasság utáni vezetéknev megválasztása, vagy a születendő gyermek névadása kapcsán? Lehetnek-e ezek egyfajta mutatói a családot, házasságot érintő társadalmi szokásrend változásának, alakulásának, főként ha ez egy többé-kevésbé hangsúlyosan tradicionális karakterrel bíró, lokális társadalmon belül érzékelhető?

Egy kisléptékű, demográfiai típusú vizsgálódás eredményei kerülnek bemutatásra egy erdélyi, székellyöldi város anyakönyvi adatainak tükrében, 2006-2013 közti időszakra nézve. Csíkszereda megyei jogú város polgármesteri hivatalának anyakönyvi adatai kerülnek elemzésre: a házasságkötések számának alakulását mutatjuk be, különös tekintettel az etnikumon belüli, illetve az etnikumközi vegyesházasságokra fókuszálva, ezek számának alakulásával az említett periódusban. Ehhez kapcsolódva nem marad el a születések számának áttekintése, hangsúlyosan a megszületett kisbabák névválasztását elemezve. Miről árulkodhat a házasság utáni vezetéknev? Milyen új szokások, ha úgy tetszik divatok kezdik felütni a fejüket a házasság utáni vezetéknev megválasztása, vagy a születendő gyermek névadása kapcsán? Lehetnek-e ezek egyfajta mutatói a családot, házasságot érintő társadalmi szokásrend változásának, alakulásának, főként ha ez egy többé-kevésbé hangsúlyosan tradicionális karakterrel bíró, lokális társadalmon belül érzékelhető?

Egy kisléptékű, demográfiai típusú vizsgálódás eredményei kerülnek bemutatásra egy erdélyi, székelyföldi város anyakönyvi adatainak tükrében, a 2006-2013 közti időszakot tekintve. Csíkszereda megyei jogú város polgármesteri hivatalának anyakönyvi adatai kerülnek elemzésre: a házasságkötések számának alakulását mutatjuk be, különös tekintettel az etnikumon belüli, illetve az etnikumközi vegyes házasságokra fókuszálva. Ehhez kapcsolódva nem marad el a születések számának áttekintése, hangsúlyosan a megszületett kisbabák névválasztását elemezve.

---

¹ egyetemi adjunktus, Sapientia EMTE, Műszaki és Társadalomtudományi Kar, Társadalomtudományi Tanszék

Déri András, doktorandusz¹

A család online megjelenítése - elméleti keretek és előtanulmányok egy kutatáshoz

A családfogalom meghatározásainak kortárs kihívásaira reflektáló egyik, viszonylag friss elmélet a családi élet mindennapi gyakorlatokon keresztül történő megteremtését állítja középpontba. David Morgan és Janet Finch elméletei szerint a családi életet családi gyakorlatok sora hozza létre és tartja fent, és azt saját maguknak és a releváns közönségeknek meg is kell jeleníteni. A család megjelenítésének egyik, egyre fontosabbá váló területe az internet. Az online közösségek világa ugyanis nemcsak az interakciókat, a családi élet fenntartását könnyítheti meg bizonyos esetekben, de az önreprezentációnak és a családi kötelek explicit kifejezésének is teret ad. Prezentációmban egy jövőbeli kutatást előkészítő tartalomelemzést mutatok be, melynek során a Facebook-on és néhány mikroblogon vizsgáltam a család megjelenítésének jellegzetes módjait és motívumait. Az eredmények alátámasztják a család megjelenítésével kapcsolatos elmélet alapvető állításait, illetve felvetik a baráti kötelek családiként történő reprezentációjának kérdését.

---

¹ ELTE Tanító- És Óvóképző Kar

Pilinszki Attila, doktorjelölt¹

A párkapcsolati stabilitást meghatározó tényezők

Előadásomban a 2012-ben folytatott kérdőíves kutatás adatai alapján vizsgálom a párkapcsolati stabilitás kérdését. A felmérés során budapesti és Pest megyei családsegítő és gyermekjóléti szolgálatok házastársként vagy élettársként együtt élő igénybevevőit (N=175 pár; átlagéletkor: 41,37 év) kérdeztük kapcsolatukról. A kutatási dizájn tekintetében diádikus adatfelvétel történt, azaz a kérdőív mindkét féllel felvételre került. A párkapcsolati stabilitás vizsgálati eredményei több elméleti megközelítésre támaszkodva, a családi életet meghatározó makro- és mikrotényezőkre fókuszálnak (szociális csereelmélet (Lewis-Spanier, 1979); viselkedésemélet (Gottman, 1982); gazdasági elmélet (Becker, 1977). Előadásomban az említett speciális minta adatai alapján vizsgálom a különböző elméletek hipotéziseit. Az elemzést az Actor-Partner Interdependence Modell (Kenny, 2006) keretében végzem, mely lehetőséget nyújt mindkét féltől származó adatok együttes figyelembe vételére. A modellben egyrészt vizsgálhatjuk az ún. aktor-hatást (pl: az egyik fél

konfliktuskezelési módja hogyan hat a saját párkapcsolati stabilitására) és a partner-hatást (pl: az egyik fél konfliktuskezelési módja hogyan hat a más

---

¹Semmelweis Egyetem, Egészségügyi Közzolgálati Kar

XIII. Poszter szekció

Fabó Edit, PhD¹

Hivatali tudóslét a diktatúra ölelésében. Bibó István és az ELTE Egyetemi Könyvtár, 1951-1957 (poszter)

Bibó István abban a reményben, hogy tudományos érdeklődését kiteljesíthesse, a Kelet-európai Tudományos Intézet elnökhelyettesi pozíciójából került az ELTE Egyetemi Könyvtár feldolgozói tudományos munkakörébe. Bár az intézmény vezetőjét, Mátrai Lászlót korábbról felületesen ismerte, mégis személyében a legkellemetlenebb főnökre talált. A kemény diktatúra idején a visszavonulni kényszerült tudós visszaemlékezései szerint az egyetemi könyvtáros évek eseménytelenül teltek. Kéziratos anyagok tanúsítják, hogy a hatalom nyomásának terhét, s állandóan a munkafegyelem betartásán lovagoló, bosszantó igazgatót, mi segítette elviselni. A kor kultúrpropagandájához illeszkedve olyan „humoros esteknek” nevezett munkahelyi rendezvényeket szerveztek, ahol lehetőség volt a hétköznapi feszültségek, túlkapások kritizálására. Bibó esetében (is) megértő kedvességgel jelenítették meg a pontos munkába érkezés nehézségeit, a hosszas telefonálásokat, illetve az e téren szörszálhasogató, rettegett Mátrait. Az összetartó munkatársak között a szellemesen megírt darabok előadásában Bibó is szívesen vett részt, hiszen maga ugyancsak szerette a humort, s ha társalgott, rendszerint jókedvre derítette társaságát

---

¹Eötvös Loránd Tudományegyetem, Egyetemi Könyvtár

Hajnáczky Tamás, Phd hallgató¹

A CS-lakás program kontroll csoportja (poszter)

A CS-lakás program kontroll csoportja (poszter) E poszter előadás célja, hogy bemutassa a tibolddaróci barlanglakások felszámolását a szocialista korszakban. A községben nem cigányokat vontak be a CS-lakás programba, ami az eddigi szakirodalom fényében elsöre meglepőnek tűnhet. A szakmai körökben elterjedtten szemben a „szociális követelményeknek meg nem felelő telepeken” élők harminc százalékát a tanácsok nem cigánynak minősítették az 1964-es telepfelmérés során. Vagyis nem cigányokat is bevonták a 2/1965. (II. 18.) ÉM-PM együttes rendelettel lefektetett CS-lakás programba. A fentiek miatt tartottam fontosnak a tibolddaróci barlanglakások felszámolásának a vizsgálatát, mivel a községben nem cigányok, jól körülhatárolható csoportja került be a szociális lakásprogramba. Vagyis a tibolddaróci barlanglakókra etnikai szempontból úgy is lehet tekinteni, mint a CS-lakás program kontroll csoportjára. Ebből kifolyólag a községben végrehajtott telepfelszámolás feltárásán túl, arra a kérdésre kerestem a választ, hogy felme-

rült-e lényegi eltérés a vizsgált településen a CS-lakás program végrehajtása során a cigány lakosságot érintő kezdeményezésekhez képest.

---

1 Eötvös Loránd Tudományegyetem

KAPCSOLAT

Magyar Szociológiai Társaság

Cím: 1014 Budapest, Országház utca 30.

(70) 6247704 Tibori Tímea

(70) 6247718 Kund Attila

Számlázás: Hricó Ivánné, e-mail: mszt@socio.mta.hu

E-mail: mszt@socio.mta.hu

Honlap: <http://www.szociologia.hu>

http://www.szociologia.hu/az_intezmenyesult_szociologia_50_eve/

MAGYAR SZOCIOLÓGIAI TÁRSASÁG
BUDAPEST · 2013